

наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

**Аляксандар
Мілінкевіч**

застаўся без аховы.

Старонка 3

**Гаральд
Пінтэр**

Нобэль для абаронцы Мілошавіча.

Старонка 18

**MTV:
no content**

Цяжкі старт музычнага каналау.

старонкі 7, 16

ПАЛІТЫКА

Рэйтынг Мілінкевіча: прагноз Алега Манаева

Дырэктар Незалежнага інстытута сацыяльна-еканамічных даследаванняў (Вільні) прафэсар Алег Манаев адказаў на пытанні «НН»: «Дынаміка рэйтынгу залежыць ад здольнасці Мілінкевіча спадабацца беспартыйным».

Старонка 4.

КАМЭНТАРЫ

Зняважаныя й пакрыўджаці

Апазыцыі ў сучасных умовах абавязана фармуляваць задачы і з сябе, і за туго частку юладніц «эліты», якая хоча, але ні можа пакуль фармуляваць свае інтарэсы. Піша Віталь Тарас. Старонка 15.

ТЭМА

Горадні падае SOS

У Горадні адбываеща пародыя на рэстаўрацыю. Яна пагражае цэльнасці Старога Гораду. Піша краязнавец Валер Руслік. Старонкі 12—13.

ЛІТАРАТУРА

Лунаныне над безданью

Некалі жанчынам не давідалі выкладання ве ўніверсітэтах. Чаму можа навучыць прафэсар у спадніцы? Соф'я Кавалеўская даказала: матэматыцы Галіна Дубинецкая доказаць філізофію. Піша Аляксандар Фядута. Старонка 9.

РЭПАРТАЖ

Залатая пяцьця Rosei

Крэмль інвестуе неабмежаваныя рэсурсы ў раскол беларускай апазыцыі. Першым спакусіўся Француз. Піша Барыс Тумар. Старонка 2.

Першы ўдар

Зачытка Гарадзеншчыны пачалася. Арыштаваны ваўкаўскі прадпрымальнік—аўганец Мікалай Аўтуховіч. Старонка 3.

PHOTO: KNEK.NET

Віртуальная бібліятэка

Пяць энтузіястаў на чале з Андрэем Жывірам стварылі грандыёзную электронную бібліятэку беларускіх тэкстаў. Піша Адам Воршыч.

Сайт «Беларуская палічка» (www.knigi.com) — найбольшы беларускі кнігасбор у Інтэрнэце. Тут кнігі на любы густ: па гісторыі й кулінарыі, палітыцы і архітэктуры, пераклады. Мноства слоўнікаў, есць кнігі, якія яшчэ не друкаваліся, есць тэя, што даўно зынкі з продажу. Якія яшчэ сюорызы рыхтую нам краяўнік «Палічкі» Андруш Жвір?

Працяг на старонцы 8.

Краіна летуценьнікаў

Рэпартаж Лёліка Ушкіна з Кубы.

Самалёт Москва—Гавана заходзіць на пасадку на аэродроме імя Хасэ Марса. У салёне — трэх груп пасажыраў: сярдзия кляса, падсяд на экзотыку і халіву турысты ды быўлія бандзюкі, выбілія ў «подэй». Гэтых — самага неспакойнай катэгорыі пасажыраў. «Боінг» толькі пакідае тэрэптарыяльную прастору РФ, а яны ўжо назююцца. Калі лайнэр лицей над Грэнляндыйяй, яны, як прывіды, блукалі па салёне, піхалі ў кішыні пасажырамі гроши і мабысы ды леззлі цалавацца. Над Флорыдай даў іх прабраў сон. Пасыя ўсяго гэтага сыходзіць з трапу на аўтапілётце: мытня, таксі, гатэль. Тоэ, што ты трапіш на абядную замлю, якую марыў убачыць зь дзяцінства, разумеец, толькі калі пад нағамі пачынаюць хрусьцець бычкі тоўстых цыгар. Ты — на Кубе.

Працяг на старонцы 10.

Сто гадоў з вамі

Многія чытачы скардзяцца, што стала цяжка купіць «НН» у шапіках. Рэч у тым, што дзяржаўным распавядомікам арганізацыям забаронена павільчаваць колкасць асобнікаў «НН» у продажы. Улады спрабуюць падніці кім гару — стрымаша нацыянальнае становленне Беларусі. Што рабіць чытачам? Ласкава прасіце кіёскёрак замаўляць болын асобнікаў газеты. А таксама — падпісцца! Гэта можна зрабіць на любой пошце. Падпісны індык «НН» 63125. Падпіска капіту 4510 рублёў на месяц. Падпіска на шапікі «Белсанозідруку» танынейшая: 3440 руб. на месяц. «Наша Ніва» — гэта 24 старонкі праудзівай інформацыі і вострых каментараў штотыдзен.

Грып ляціць

Птушыны грып наступае з Азіі на Эўропу: Кітай, Турцыя, Румынія. Расея напалоханая — на Тулычыне загінула 300 свойскіх птушак. Пераносіць хваробу пералётныя птушкі, ад якіх грып перадаеца свойсцем. У Паўднёвой Азіі зарэгістраваныя выпадкі заражэння і съмерці людзей. Пакуль вакцыны німа. Сымптомамі птушыны грыпу ў людзей мала розніца ад звычайнага, хіба тэмпература вышэйшай і да лекаў імунітэт. Инкуба-

цыны пэрыйяд — 2—10 дзён. Калі ў выніку мутацыі штам зможа перадавацца ад чалавека да чалавека, здарыцца пандэмія. У сувязі з гэтым Польшча зачыніла «зялёныя калідоры» на мяжы з Беларусі ды ўзмнажыла кантроль за ўвозам харчу, матывуючы гэта адсутнасцю мяжы між Беларусью ды Расіяй.

Беларуское Міністэрства аховы здароўя на пачатку тыдня забароніла ўвоз падзроннай прадукцыі з Расіі, Турцыі, Румыніі. Будзем спадзявацца, што птушынага грыпу на трапіць да нас увесну з пералётнымі птушкамі.

Куды звяртатца:

Рэспубліканскі цэнтар гігіёны і эпідэміялогіі — вул. Казінца, 50 тэл. 278-42-17

Менскі вобл. — вул. П. Броўкі, 9 тэл. 231-46-85

Менская р-н — н.п. Бараўляны тэл. 505-28-46

Менскі гардзянскі — вул. П. Броўкі, 13 тэл. 202-08-61

50 РАДКОЎ РЭДАКТАРА

**«Беларусь сегодня»
згадала Мілінкевіча 9 разоў**

«Беларусь сегодня» адразагавала на ніёскуе назіранье пра замоўчанне імя Аляксандра Мілінкевіча дзяржайным СМІ. Не, піша «БС», іншпрайд, мы згадвалі Мілінкевіча. Адзін раз. А чипер называе ягонасць прыўшчы аж дзеўнць разоў за артыкул. Ужо лепш. Але як? Ні слова ба праграмных пазыцыях палітыкі. Пра ўсё прачытаеши у «БС», нават пра востраў Святой Алены, толькі не аб прапанаваах лідэра апазыцыі што да поспішай на ўзў патриманых аўтамабільяў. Ісці Лукашэнкі на гэты конт мы начули дванаццаць разоў. У любой іншай ёўрапейскай краіне побач пропанавалі бы думкі іншых палітычных слаў. Мо не пешта разумітэш па прымулася, б. чым мытныя склады на Ждановічах. Дзяржаўныя СМІ існуюць на грошы ўсяго грамадства, але іншас думкі там не пачуч... Замест гэтага им прыходзіцца апраўдаўца неаптэральднасць і выглумачаць абсурднае, выдаючы юласную непрываемую пазыцыю за мастацтва камасутры.

Шкода, што ўлады перапускаюць магчымасць за магчымасцю стварыць нармальну плюралістичную демакратию. «БС» любіць грунтуць у звонік пагрозы незалежнасці Беларусі, якая сапраўдна зноў стала кашмарнай рэальнасцю. Даўнікі не патглумачыць «БС» сваім чыгачам, чаму гэта пагроза вітрацца. Нават гаротніца-Малдова з свойсуворніцтвом не башца. А мы стаем ўсё «перед будучынай напіш...». Усё ў краіне завязана на адным чалавеку, таму сарад ахвотных прыбранца Беларусь да рук увес час знаходзіцца гатовыя зрабіць гэта любым коштам. А піто: няма чалавека — няма краіны. Спакуса!

Адсунтасць демакраты — вось краінца пагрозаў дзяржаўнасці Беларусі.

АНДРУСЬ ХРАПАВІЦКІ

Дождж

Палёнае паветра не натхніе. Ні на падарожжы, ні на вершы. Але ў надвор'і не націсьнеш на «rewind», Не націсьнеш «stop» ці «play».

Спачеўшы, Будзеш рухацца паміж будынкамі, Бы жайнер паміж акаполем, але сέньні Я іду свабодна, раблю здзінкі Сéньня дождж, імкніць у Вашынтоне. У Беларусі дождж таксама, Франкфурт

плача

Кропляні буйнымі, што нясуща з хмарой, Над Ірландыяй маланкі, у Польшчы не інчай.

Дождж — гэта пазілі, і нават безъ

«play».

Не ставала гэтага. Так не ставала! Цяжка жыць, калі ётконная пустэльня

Пляесні мэханізму і блішчыць

металам,

А паз — бы ў пекле — дранік на патэльні.

Палёнае паветра не натхніе, Але сέньня дождж, імкніць у

Вашынтоне.

Беларусь, бы субмарына, у думках

успільвае.

Іду да аўтамата: «Мама! Як тан дома?»

Вашынтон — Чэйлз-Гіл, 3ША

Залатая пятля Racei

Крэмль інвестуе неабмежаваныя рэсурсы ў раскол беларускай апазыцыі. Першым спакусіўся Фралоў. З Масквы піша Барыс Тумар.

Пішзоркавы гатэль «Залатое колы» ў мінскую суботу прымаў гасцей з усіх СНД. На II Эўразійскі форум звяналася 150 палітыкаў, палітолятаў і актыўістаў іншурядавых арганізацый з Беларусі, Украіны, Малдовы, Грузіі, іншых краін Садружнасці. Прымё姆 быў выключны: калі суп, дык з ікрою, калі каняк, дык рако.

Сарад уздзельнікаў форума было пішмат відомых палітыкаў. Арміню працдаўляў віц-сынкіп парліменту, Украіну — жмені кумістай і кіраўнік фракцыі Юлій Ціманенкі ў Вярхоўнай Радзе. Але тыповым уздзельнікам форуму быў таісіе каньдаты на выбарах з аднаго боку. Генэрал, які на выбарах на палату працдаўнікоў у Горадні заняў трэцie месца з трах матчымых.

У запрашэннях форуму рэкламаваўся як «усцерча палітыкаў, якія працдаўляюць дэмакратычныя сілы». Тэма форуму была арыентавана на палітыкі з міжнароднай позіцыяй. Форум на быў прынятавай ініцыятывай мантіпультствічнага think-tanku. Нават гатэль, дзе гасціў форум, належыць Адміністрацыйнаму прызыдзству Racei. У працы форуму ўзілі ўдзел намочніца Гуцуні Джалан Пальчева.

Трэба адзначыць, што NGO кітапі ФЭП песьня зрасціла з дзяржаўнімі структурамі Racei. Часам цікава зруміцець, дзе асноўнае месца працы тынаў кітапі Мадэста Калерава — у Адміністрацыі презы-

дэнта ці ўсё яшчэ ў тым што іншым «фондзе», дзе ён пачынаў сваю кар'еру.

Выбар беларускіх уздзельнікаў быў вельмі красамоўны: Гайдукевич і Фралоў. Тэхнічны кандыдат Лукашэнкі ў 2001 г. і зыншчынік «Народнай волі» з аднаго боку. Генэрал, які на выбарах на палату працдаўнікоў у Горадні заняў трэцie месца з трах матчымых.

У запрашэннях форуму рэкламаваўся як «усцерча палітыкаў, якія працдаўляюць дэмакратычныя сілы». Тэма форуму была арыентавана на палітыкі з міжнароднай позіцыяй. Форум на быў прынятавай ініцыятывай мантіпультствічнага think-tanku. Нават гатэль, дзе гасціў форум, належыць Адміністрацыйнаму прызыдзству Racei. У працы форуму ўзілі ўдзел намочніца Гуцуні Джалан Пальчева.

Анансаваныя даклады нікога з гаспадароў не цікалі. Фралова, якія ня ўпісваўся ў адведзеныя пяць хвілінай, натуральна патналі з трым-

буну. Але ён пасынёў ухваліць пабудову газаправоду праз Балтыйскі мора ў ахвад нашай краіны як шлях да дэмакратызаціі Беларусі. За ўсім гэтым уважліва сачылі працдаўнікі пасольства Беларусі ў Racei.

Як у гэтым логава аказаўся пасланец «Нашай Ніўы»? Невыпрадковая. Масква збірае інфармацыю, вылучае самыя розныя колы. Шукас канкатаў, стварае кліенца кола. Робіць гэта досыць груба, торопна.

«Мы вельмі хапеці бізнес пазнаёміцца з нацыянальна настроенымі інтелектуаламі Беларусі. Даўніце збіргоміся тут у Маскве пад канец месяца», — працапанаваў памонік старшыні думскага камітэту па справах СНД. — У гэтым няма сенсу, пакуль вы не ўспырнаеце беларускіх дэмакратычных палітыкаў, — ветвіга амовіўся я. — Гэта ж не сур'ёзныя людзі, — кірунчы ён у бок генэрала Фралова, які падмынуў чарку ў кампаніі свайго юнага маскоўскага палітхноніяля. — А вас мы так дзіміні — Не, гэта немагчыма, пакуль няма раўнапраўнага дыялогу, — рагушча намякнуў я. — Калі Вы ня хочаце ў Маскве, давайце сустрэнеміся ў Празе», — зазірнуў мне ў очы адказны работнік. Маўліў, мы за пані не пастаем.

Скіраваная на СНД дзеянісць ФЭП і аналітичных кантароў інспектыўніцца. Першы эўразійскі фо-

рум прайшоў 30 чэрвеня — 1 ліпеня. Трэці заплянаваны на сінегань. ФЭП фармуе сталічную аналітычную структуру. Асобныя беларускія палітоляты ўжо працуеюць на яго. Дэлегаты з Менску пагнушаюць ў Fond Paўloubyскага амаль штотыдзень. Палітыкі, эканамісты, палітоляты. Амбітным інтелектуалам Фонд выдае

кнігі. Рэсі ў раней разглядзе СНД сваёй непадзельнай зонай ульяву. Але калі раней яна кантактавала толькі з уладай, якой бы тая не была, ціпер яна выбудоўвае сувязі з грамадзянскай супольнасцю, як яна яе разумее. Украінскія рэволюцыйныя адчынілі Крэмль класы ўсе свае неімплікіяў які ў адзін кош. Новыя тэксты больші гнуткі, яна сціпіць больші поўны кантроль. У беларускім выпадку гэта таксама выглядае як падрыхтоўка да замены Лукашэнкі на «больш сучасны думчыч палітыка».

На што робіцца стаўка? Заўважыў дэльце перспектывы. Крэмль прануе на раскол беларускай апазыцыі і на стварэнні ў Беларусі працаскай сілы. Першас на другога видзе.

Першас робіцца падсычнічнem амбіцні асабовых палітыкаў. Для другога ствараецца кліенцкая сетка, прычым асабіўная ўвага надаецца тым маргінальным палітыкам і інспектуалам, якія былі ў абелосніца замежных амбасій маскоўскага рэзурсу.

І вось ужо ўсяядная «Народная Воля» друкуе артыкулы таго самага Фралова, калегі Гайдукевича па маскоўскіх пaeздах, у якіх называеца вобраз Мілінкевіча як русофоба.

Новая палітыка Москвы — выкіп беларускому незалежнаму грамадзянству і праверка яго на грамадзянскую сцяльнасць.

У аўторак 18 кастрычніка калі 13-й гадзіны на Нямізе, на месце над вул. Багдановіча, звязаўся транспарант з надпісам «Трэці тэрмін — трэці рэйх». Ён быў добра бачны з боку Траецкага перадмесяця. Акцыю зладзілі сябры незарэгістраванага «Маладога Фронту».

Новая загадка

Вераніка
Чаркасава

Пазаштатнага аўтара «Народнае Волі», пісьменніка Васіля Гроднікава знойдзілі мёртвымі ў сваім доме ў Заслаўі (Менскі р-н) 18 кастрычніка. Мікалай Гроднікай адразу казаў, што браты маглі забіць. Аднак у той дзень міліцыя звернуў забойства нават не разглядала. Унутране кровавыя ліпцы, альбо якога памер журналіст, маўліў, могло быць высліканы наўзаменем. Аднак 19 кастрычніка прыбылі

ратуру, съедчаму Дзымітру Кірыльчыку.

Паводле словаў рэдактара «НВ» Іосіфа Сярэдзіца, з В.Гроднікамі яны бачыліся некалькі тыдніў таму: «Апошні год мы супрацоўнічалі ўзгадыні, і, пераважна з ініцыятывы газеты». У размове з кэрэспандэнтам «НВ» І.Сярэдзіц адзначыў, што В.Гроднікай ня быў звязаны з палітыкай. «Ён падбіў валодчы беларускім словам, лёгкі пасып. У асноўным на сацыяльныя гэммы».

Кожнае здарэнне не запягніца на няпрыўн час, як гэта адбылося з сіправай Чаркасавай. Сыледзіўнасць звярнулася да сына: экспрэты праз год пасылаюць расыльніцтваўнікамі, што знайшлі сілды Антонаўскай краіны ў кватэры. Праўда, сваякі на вераць гэтым заяўвам. Маші журналісткі Дыяны Чаркасава звязаўшы прычыну гучных звязанавальных з тым, што минуў год пасылаючы трагедыі: «Перад тагай датай ім траба нешта гаварыць, паказваць нейкія вынікі».

Васіль
Гроднікаў

Зымітра Завадзкага і забойства Веранікі Чаркасавай, усіх прымецаў з унутраным наўзганым. Аслабіла калі гэтому спадарожнічаюць навысьветленыя акалічнасці. Таму сімерці Васіля Гроднікава адразу стала падставай для піматлікіх чутак і зверсіў. Ханделася ў спадзяўнца, што

Першы ўдар

Уражвае хуткасць, з якой найбуйнейшы ваўкавыскі бізнесовец апнуўся за кратамі. У адзін дзень была ўзбуджаная крымінальная справа, Мікалай Аўтуховіч быў прызнаны падазраваным, потым абвінавачаным і ўзяты пад варту. Такі съпех можа съведчыць, што яго справа выходзіць за межу канфлікту прадпрымальніка і кантрольных органаў.

Арышт ваўкавыскага бізнесоўца Мікалая Аўтуховіча стаўся для яго аблісцінай неспадзянкай. У пятніцу 14 кастрычніка прадпрымальнік запрасілі завітаць да ўпраўленне фінансавых рассяльдеванняў у Горадні, каб азнаёміцца з матэрыяламі экспертызы па фірме «Ніка-транс». Цікава, што следны на тэрміновым прыездзе Аўтуховіча не настойваў. Відаць, гэта і падманула пільнасць Аўтуховіча — не падзраючы нічога

для краіны і ёсць рэгіёнau».

Атрымліваща, што презыдэнт будзе мець права вызываць ад санкцыяў любога прадпрымальніка ці фірму нават тады, калі суд вырашиць інакш. Паводле гэтай лёгкі, Аўтуховіч, як найбуйнейшы прадпрымальнік Ваўкавыску, які дае працу дзесяткам людзей, таксама мае права на літасць. Вось толькі ці будзе ён прасіць аб той панскай ласцы?

«Калі казаць пра тых электаральная групы, на якіх мы сеўні можам пакласціцца ці больш цесна зь імі працаўцаў, гэта прадпрымальнік і пратэстанцкія грамады», — заявіў Альесь Мілінкевіч у інтарв'ю ўпływowай украінскай газэце «Дзеркало тижня». Менск памятае забастоўкі і мітынгі мінулай зімы. Сапраўды, прадпрымальнікі вывіліся адной з самых актыўных пратэстных груп апошніяга часу. І яны зноў начынаюць падымаша голаў. Гандляры рынку ў Полацку і Наваполацку пачалі збор подпісаў пад звартам да Лукашэнкі. Прадпрымальнікі патрабуюць адмены дадатковага бухгалтарскага ўліку, бо працу ў рынках па адзінаму падатку і сплючоўваць авансам.

Адразу пасля арышту Аўтуховіч аўзвіў галадоўку. Андрэй Кухцік, адవакат бізнесоўца, кажа, што яго кліент пачуваеца на дужа добра: «Гэта ўжо трэцяя галадоўка ў гэтым годзе. Сам не харчуецца, н'е толькі воду. Ни здароў гэта скказаеца».

Уражвае хуткасць, з якой Аўтуховіч ператварыўся з вольнага чалавека ў арыштанта. «У адзін дзень была і крымінальная справа ўзбуджаная, і Аўтуховіч прызнаны падзраваным, а потым і аўбінавачаным і ўзяты пад варту, — кажа Андрэй Кухцік. — З кім я ні размаўляў, усе кажуць, што ў практицы такога прыграшаць ня могуць».

У справе Аўтуховіча чорт нагу зломіць. Заблытаваныя законы спаряджаюць заблытаваныя схемы працы. А пасля падпісання Лукашэнкі указу «Аб уладканеніі парадку вызвалення суб'ектаў прадпрымальніцкай дзейнасці ад эканамічнай адказнасці» тэрмін «еканамічнае злачынства» ўгтугле губляе ўсялікі сэнс. Указ прыняты ў мятагах «перадухілененія неабгрунтаванай эканамічнай неплацажадальнасці (банкнітраўства) суб'ектаў прадпрымальніцкай дзейнасці, захаванія і разывіцця вытворчасці, найбольш значных

разам з тым, гандляры з рынкаў —

гэта мурашкі, кожны з якіх абаране свой маленкі інтарэс. І разам яны збироцца толькі тады, калі мурашкі прагражна чарговыя пажары. Гэта грамада, якую, як гэта ўжо давала ўлада, лёгка разъюшыць, але лёгката і ўлагодзіць. Яна мае шматлікіх лідэрў, і таму я не маю твару».

Аўтуховіч — іншая справа. Чалавек, які «рабіць» сібі сам. Аўтэнцік. Балягаваўся лягусь на палату прадстаўнікоў і, паводле дадзеных інстытуту Гелапа, мусіў перамагчы. Дамагаеща праўды і для сябе, і для іншых. Ён галадаваў, і кіроўцы далаўшіся да яго, дамагаючыся звініць арышт з таксавак. Нікто на чуў, каб Аўтуховіч прылучыў сібі да ворагаў рэжыму. Разам з тым, такія людзі — назашмат большыя раздражнільнікі для ўлады, чым многія штатныя апазицыйні.

«Я шчыра, усім сэрцам спачуван-

Мікалай Аўтуховіч у сваім кабінэце на 27 дзень галадоўкі ваўкавыскіх таксоўшчыкаў. Красавік 2005 года.

Аўтуховічу, — кажа палітолаг Андрэй Кусяльчук, былы кіраўнік парламэнтскай выбарчай кампаніі Альесі Мілінкевіча. — Арышт Аўтуховіча — перасыцярова іншым прадпрымальнікам, як буйным, так і малым: «сідзіце і не высыходзіцеся». Аднак Андрэй Кусяльчук ня лічыць, што за гэтай справай стаіць чысталі палітыкі: «Ён ніколі не зламаўся адкрыта палітыкай, выклучычынен можа зьяўляцца толькі апошняя ягоная спроба балітавацца ў палату прадстаўнікоў, але ўжо тады ў яго існавалі праблемы з мясцовай уладай і падатковай інспекцыяй. У Аўтуховіча, напрыклад, у кабінэце заўсёды вісе́ герб і партрэт Аляксандра Лукашэнкі». Паводле меркавання Күсельчuka, справа Аўтуховіча — найперші канфлікт паміж бізнесам і кан-

трольнымі органамі.

Так ці іншай, але сама лёгіка змагання робіць Аўтуховіча «небясьпечным», і палітычныя прыхільнікі бізнесоўца граюць другадаўнюю ролю. Ці мог бы Аўтуховіч пры патрэбе накіраваць калену таксовак з Ваўкавыску для пратэсту ў сталіцу? Адкрыта пытаннене. Як, зрешты, і пытаннене: якія прычыны ён мае для таго, каб гэта не зрабіць?

Аўтуховіч не аморфная маса, а саба. У гэтым яго сіла і яго слабасць. Аўтуховіч мае твар, але яго надта лёгка схаваць за турмнымі сценаўнамі. Арышт і верагодная ізаляцыя Аўтуховіча, на што, па вілікім рахунку, няма чым адказаць, акрамя спачування, — трапны ўдар па стратэгіі адзінага кандыдата.

Альесь Кудрыцкі

ЗД

350 гадоў Кейданскай уніі

20 кастрычніка 1655 г. у Кейданах (Літва) была заключана дамова паміж Вялікім Княствам Літоўскім і Швіцціяй аб ўядзенні на роўных правах. Саюз з Польшчай разрывалася. Але па смерці вілікага гетмана Януша Радзівіла і антышвіццікага паўстання ў Жамойці вясной 1656 г. Кейданская дамова была скасавана.

Напішы пісмо Севярынцу

Павал Севярынец адбывае свой тэрмін высылкі на краіні Пойначы Беларусь. Каб выраціць з грамадзкага жыцця, яго закінуў лігумінозны краіні. Там урады ўзялі 30 км няна газетнага шапіка ў царквы, на кожучы пра Інтэрнэт і мабільную сувязь. Але Паўлу можна напісаць на адрас:

Да запатрабавання
Паўлу Севярынцу, П.а. Малое Сітна, 211652,
Полацкі раён

Расея падвышае цену на газ

Расея ў найбліжэйшы час усталое сусветніцкіе цэнры на энергноснабітвы для ўсіх краінаў, у тым ліку «сваіх хайтэхнікі». Пра гэта заявіў кіраўнік расейскага МЗС Сяргей Лайтру. «Газпром» мае падвысіць цену на дадатковыя 1,4 млрд кубамэтраў газу, якія Беларусь набывае ў наступным годзе, да сярэдзінэўрапейскіх тарыфаў. А з 2007 году «Газпром» мае падвысіць цену на ўвесі газ, які ідзе ў Беларусь.

БХК згортаеца ў Гомелі

Гомельская філія РГА «Беларускі Хэлпінскі камітэт» спыніле дзейнасць. Рашэнне аб ліквідацыі ўсіх рэгіональных структураў прыняла Рада грамадзкага аб'яднання з-за складанасці ўз юрдычнымі адрасамі. Ціпер замест БХК у вобласці будзе дзейнічаць рэгіянальны прадстаўнік, бо патрэба ў абароне праву і свабоды чалавека на Гомельшчыне толькі ўзрасте.

Купала на Кутузоўскім

Помнік Янкі Купалу ў Маскве паставілі на пастамэнт на Кутузоўскім праспэкце. Як паведамілі «НН» у Міністэрстве культуры Беларусі, афіцыйнае адкрыццё помніка заплінавана на вясну. Прычыну затрымкі работнікі ведамства парапілі шукаць у сталіцы суседніх дзяржав: «У Маскве так вырашылі».

На зімову

У рэйтынг-лісціце Міжнароднай федэрэацыі футболу (ФІФА),

распаўсюджаным 19 кастрычніка, зборная Беларусі паднялася на адну прыступку і займае 70-е месца. За чатыры тыдні зборная атрымала перамогу над Шатляндый і паразу ад Нарвегіі. Першас месца па-ранейшаму тримае Бразылія. Зборная Польшчы — 23-я, Расея — 30-я, Украіна — 39-я. Да канца году зборная Беларусі ўяс мае матч, таму да студзеня можа толькі панізіцца ў табелі.

AP, svaboda.org,
belingo.info

Штаб Мілінкевіча пачаў працу

Штодзённая праца штабу адзінага кандыдата пачалася 17 кастрычніка. Кіруе штабам Сяргей Калякін, яго намеснікамі сталі Віцук Вячорка (ён адказвае за дачыненіні з даверэнімі асобамі кандыдата й міжнароднымі сувязі), Аляксандар Дабравольскі (агітацыйна-рэкламнае інфармацыйна-аналітычнае забесьпячэнне) і Віктар Карненка (ён адказвае за арганізацыйна-масавую працу й тэхнічнае забесьпячэнне). Сябра бюро ЦК ПКБ Валер Ухналёў узначаліў кіраўніцтва спрадэздэнтам. Ёніцца ў штабе адказны за падбор валантэрства, падрыхтоўку візіту ў рэгіёны, бяспеку.

Эканомія на ахове

Адзін кандыдат дагэтуль не забясьпечаны нікакі аховай і сам кіруе сваім «Пэжо». Чаму? А.Мілінкевіч пачынае плачыма: «Німа грошай».

КДБ прынёхаеца да адзінага

Як паведаміў www.hrodna.by, вёску Бершты, дзе знаходзіцца дом Альесі Мілінкевіча, наведалі два супрацоўнікі Шчучынскага КДБ. Сам Мілінкевіч у мінулу сераду перехадзіў на жывардства ў Менску.

Рэйтынг Мілінкевіча:

прагноз Алега Манаева

Дырэктар Незалежнага інстытуту сацыяльна-эканамічных і палітычных дасьледаванняў (Вільні) прафесар Алег Манаев адказаў на пытанні карэспандэнта «НН»: «Дынаміка рэйтынгу залежыць ад здольнасці Мілінкевіча спадабаца беспартыйным».

Пяць чыннікаў перамогі
«НН»: Якай можа быць дынаміка рэйтынгу адзінага кандыдата ад апазыціі?

Алег Манаев: Дынаміка рэйтынгу кандыдата залежыць ад пяці фактараў. Першы — выслікі, якія прыкладае сам кандыдат. Другое — намаганні, якія робіць яго каманду юнітамі. Трэціе — праца канкурэнта па апазыцыйным лягеры. Чашвёртасе — вонкавыя чыннікі — Усход і Захад. Пяты, нарэшце, чыннік — контравысылкі, якія падправімаюць улады. І любы чыннік можа вырашыць яго лёс.

Самае важнае — вядомасць і інформаванасць беларускага электрата. Наўгад пі да сэрдзіны красавіка — афіцыйнага старта прэзыдэнцкай кампаніі — сышла ў гэтым кірунку зменіцца. Паўнэрэйні становічага стаўлення залежыць ад магчымасці данесці інформацію да людзей, асабістых сустракэй. Але прыгадаем практыку мінульных выбараў, калі ўлады рабілі розныя заходы, каб сарваць сустракі апазыцыйных кандыдатаў з выбарцамі.

Спадабаца Рәсей

«НН»: Наколькі важна ў выбарах стаўленне Рәсей і Захаду?

АМ: Захад і Эўропа ўжо вызначыліся з адзінім кандыдатам. А вось чыннік Рәсей для Мілінкевіча будзе цікім. Мілінкевіч неаднаразова забіўшы ў сваіх прамовах пра гатоўнасць упіцьва геапалітычныя інтарэсы Масквы. Але слова словам, а ёсць вобраз. Чатыры гады тому Домаш таксама шмат сасліўшы ў Москву. Але ніводная з ягоных дамоўленасцяў не спрашавала, не была выканана Радзімскай. Домашу не паверылі.

«НН»: З таго часу чега зьмінілася?

АМ: Я спадзяюся, што Мілінкевіч утварыцца да сасліўшы поспехаў на ўсходнім накірунку, бо сам Алец — чалавек вельмі разумны, і сілы, з якімі ён звязаны, таксама разумны.

Выконваць абязанні

«НН»: А што чакаць ад саюзнікаў і канкурэнтаў?

АМ: Важна, што сп. Мілінкевіч заручыўся падтрымкай асноўных супернікаў па демакратычных лягерах. Кансалідацыя ёсць. Ці будзе надалей нарочніца гэтыя патэнцыялы, залежыць ад дзвюх рэчак. Першы — яго асабістая здольнасці: палітычны й псыхалігічны. Гаварыць зь людзьмі, выконваць свае абязанні, дабівацца, каб тыя, хто даваў абязанні яму, таксама іх выконвалі — Мілінкевіч можа гэта рабіць. Другі плюанс — ці здолені ён будзе пашырыць і зрабіць больш гнучкім свой палітычны імідж? Ягоны палітычны партрэт можна афарбаваць ў нацыянальна-дэмакратычныя тоны. Важна, каб ён

ЮЛІЯ ДАРАЖЕВІЧ

гэты вобраз пашырыць — каб уключыць у сібе элементы профілю сацыял-дэмакрата, лібрэці, наагул беспартыйных людзей, якія прагнучы зменіцца, але ні з якімі структурамі ня звязаны.

«НН»: Наколькі ўдасца гэта зрабіць?

АМ: Усё залежыць таксама і ад дзяржаўнай партыйных і непартыйных структур, якія яго падтрыміваюць. Некаторыя («прагматыкі») лічыць, што перамагчы ў 2006 г. яи ўдасца, і таму траба працаўшчаць на раскрутку сваёй ідэалёгіі, структур, людзей, то бок рабіць працу на будучынне. Маўляй, пасля 2006 г. жыцьцё ня скончыцца. Таму гэтыя сілы зусім не запікаўшы ў тым, каб іх кандыдат неяк пашырыць, паглыбліць образ. Наадварот, яны зацікаўленыя ў як магчы больш вузкім пазыцыйнавальнем сваіх каупоўнасцяў і мэтаў, каб адзінціць сяю адусіх іншых. Другі варыянт — каманда. Тут пакуль усе нармальна. Каманда ёсць, і яна гатова дзеяйничыць. Але тут важна, каб ня толькі фігуры, але і структуры даўгульшыца да агульнага працэсу. Калі выбаршчык, які чакае перамен (а такіх 45%, што супастаўна з тымі адсоткамі, якія гатовы галасаваць за прэзыдэнта), убачыць перад сабой раздзяленне твараў, гэта на

будзе спрыяць павышэнню рэйтынгу нікога з іх.

З боку ўлады, хутчэй за ўсё, будзе ісьці татальная дыскрэдытація любога адзінага і неадзінага. Гэта будзе мец істотна значніцца для рэйтынгу, бо тэя шляхі, каб дайсці да выбаршчыкі, неспасціць яго падтрымкі ўзімку інфармацыйна-прагандысцкай машынай уладаў, у якую ўключаныя не толькі дзяржаўныя СМИ, але і інфармацыйна-ідэялагічнае сцэнтру ў школах і на прадпрыемствах.

Шанец «іншага»

«НН»: Калі і пры якіх умовах ён можа дасягнуць 10%, 20%, зраўнавацца з рэйтынгам Лукашэнкі?

АМ: Згодна з аптыманем апошняга нашага дасьледавання: «Як вы думаеце, А.Лукашэнка настолькі добра спраўляўся з абавязкамі прэзыдэнта, каб ізноў быў выбраны на гэту пасаду, ці вы лічыце, што прыйшла пары даць шанец каму-небудзі іншаму, выконваць гэтыя абавязкі?», зафіксаваны наступнай лічбы: ізноў выбраць — 44,3%, даць шанец іншаму — 44,8%. Лічбы прыкладна аднолькавыя. Вось і з'яўляецца нейкая «стол» для кандыдата — 45%. Амаль палова электрарату ў прынцыпе хацела і змага бі даць шанец новому чалавеку.

На пытанні «Калі Лукашэнка будзе зноў вылучыць сваю кандыдатуру на выбараў і як супернікам будзе прадстаўнік дэмакратычнай апазыцыі, за каго вы аддашце голас?» прагадаўшы за Лукашэнку 47,5% (што спадае з гэта рэйтынгам), за прадстаўніка дэмакратычнай апазыцыі — 25,5%. І пакуль гэта лічба (25,5%) на 20% меншай, чым проста «даць шанец новаму». Но 44,8% — гэта наагул пра каманду новага — і з атачэнням са мага прэзыдэнта, і з апазыцыі.

На аснове ўсяго гэлага мату вы-

казаць меркаванье, што за гэтыя падыходы да прэзыдэнцкай кампаніі Мілінкевіча рэйтынг у любым выпадку павысіцца — і рэйтинг пазнавальнасці, і рэйтинг стаўлення, то бок гатоўнасці з яго галасаваць.

«НН»: Павысіцца да якога ўзроўню?

АМ: Да 16 красавіка, моманту абвішчэння прэзыдэнцкай кампаніі, ён будзе 17—18%, магчыма 20%, максімум 25%. Бэ рэйтинг любога кандыдата ад дэмакратычнай апазыцыі — гэта як наўгародка за 25%. Наступную вышыню — выйсці на ўзроўень паміж 25% і 45% — можна ўзяць толькі тады, калі ўлада асабіста яму і яго палічнікам пазыцыяніваць гэту гадзіну кандыдата не як кандыдата ад дэмакратычнай апазыцыі, а больш пшырока, як альтэрнатыву.

Глядзець праз акуляры электрапатруту

«НН»: Што дзвяга гэтага траба?

АМ: Яго людзі, што прыйдуть у кватэры да простых людзей, павінны пазыцыяніваць сібе куды пышней, чым як прадстаўнік ад дэмакратычнай апазыцыі. Чалавек, які прыйшоў у кватэру, не павінен пазыцыяніваць сібе як сябра партыі, недзяржаўнай арганізацыі, а казаць: «Я — настаўнік», «Я — бізнесмен», «Я — студэнт», «Я — пэнсіянэр»...

«НН»: Ці ўдасца яму знайсці такіх людзей і рэкрутаваць іх у свае пышкі групы?

АМ: Я не выкалою такай магчымасці, але ў цікавшні момант яе не бачу. З разыўціцём прэзыдэнцкай кампаніі панцы на паведлівенні рэйтингу ўзрасціцца. І з 16 красавіка да 16 ліпеня рэйтинг можна быць у паміж 25% і 45%.

Я сказаў «можа», бо аналітыкі невысока ацэньваюць узровень палітічнай національнасці дэмакратычных сіл Беларусі. Ці ўдасца Мілінкевічу яго камандзе гэты рэсурс павялічыць? Ня ведаю. Але бяз гэтага рагніць туго задачу, пра якую мы з вами гаворым, вельмі складана.

Гутарыў Зыміцер Дрыгайлі

Мілінкевіч ня сядзе на белага каня

15 кастрычніка зьбіраўся Сойм Партыі БНФ. Партыцы заслухалі Аляксандра Мілінкевіча, папярэдлі Алеся Міхалевіча ды склікалі на 17—18 снежня чарговыя звезды ПБНФ. Піша Яўген Васілеўскі.

Уздэл у прабегу Сойму браў лідор Аб'яднаных дэмакратычных сіл Алец Мілінкевіч. У сваім выступе ён нагадаў, што на Кантрэсі перамог яго асабістая, «а нацыянальная ідэя — стрыжань нашае працы. Але мы перамаглі на дзвяга таго, каб сесіі на белага каня й ад'ехаць ад іншых, а каб умацаваць коныніцу». А.Мілінкевіч акрэсліў спосаб арганізацыі сваіх штабоў. На першым этапе, калі галоўная праца — распаўсюдзіцца інфармацыя, за аснову трэба браць куставы прынцыпы, ад начатку 2006 г. — будаваць штабы ў адпаведнасці з адміністрацыйным падзелам. Адзіны канды-

дат не зьбираецца гастроляваць па заграніццах, хоць запрашэнні ўжыліч. На Сойме адзначали ўяўлікую цікавасць да інсроніі адзінага: падчас яго он-лайн-інтэрвю на «Свабоде» прыйшло 226 пытанняў (дагэтуль рэкорд быў 70).

Вінук Вячorka паабядаў, што Партыя БНФ стане лякаматывам супольнае працы: «Халівы на будзе, працаўшчаць прыўдзеца на мані, менавіта мы нясём адказнасць за заходы, якія ёсць і перамогу адзінага кандыдата на выбараў. Усе, хто добра праўні сібе паддакніцца Кантрэсу дэмсаідаў, актыўна ўключыцца ў працу штабу кампаніі Аляксандра Мілінкевіча».

Было падпісаны і пагадненіе аб супрацоўніцтве з моладзевай ініцыятывай «Правы альянс» ды заслуханы спраўдавадчы кіраўнікі партыйных камісій. Было таксама вырашана стварыць аргкамітэт новай унутрыпарцыйнай арганізацыі «Моладзь БНФ». Цікава, што два гады тому, пасля східу з партыі Паўла Севярынца, у партыі вялікія размовы пра тое, што

АНАРЭК ТРИНЕВІЧ

былы моладзевая арганізацыя ў складзе БНФ стварацца на будзе.

Сінажанскі звезд Партыі БНФ будзе не піматлодны — 155 делегатаў. Колькасць сяброў Сойму, якую працапоўнаваць запільвіць зъездам, будзе не больш за 47 чалавек (у апошнія гады колькасць сяброў скрачавацца). Колькасць намеснікаў таксама працапоўнаваць зъменшыць — да трох. У якісці «чыцвертага лішніга» разглядаецца Алец Міхалевіч, якога іншыя партыйныя кіраўнікі на Сойме

вінавацілі ў кулоарнай работе ў Беларусі і за яе межамі, скіраванай на падзел партыі. Сам Алец Міхалевіч адзялагаваў на крытыку: «Я супраць падзелаў, але не хаваю, што на наступным зъездзе партыі, які пройдзе праз два гады, буду балтавацца па пасаду старшыні. Я лічусі пазытыўным скрачэннем адной з пасадаў намеснікаў старшыні, згодны, што намеснікі павінны быць менші. Але ў нас дэмакратычная партыя, і толькі зъезд вырашыць, што будзе намеснікам, а хто — не».

MTV: No content

Прэзэнтация тэлепраекту MTV у Беларусі прыйшла без вялікай помпы. У суботу 15 кастрычніка на вялікім экране на сталчыным Кастрычніцкім пляцы канал упершыню выйшаў у эфір. Насуперак абцэннінам, што вішчаныне будзе весьціся па-беларуску, чулася балбатня расейскамоўнага віджаю да дэмантраваліся расейскамоўныя застаўкі.

Вішчаныне началося кілем «Аляксандра і Канстанціна», затым прагучали «Стокс», «Нео» і «Сініца». Уздельнікі апошніх дэльвіюх групп адмыслова прыехалі на плошчу да здымаліся на фоне экрану, на якім транслюваліся іх кілы. Паводле слоў намесніка галоўнага рэдактара

радарускага MTV Валіка Грышка, канал будзе падтырміваць музыку, якая сымбія экспрысімінту і робіць цікавую музыку. На пытанніе наконт ратацыі выкананія з т.зв. «чорнага сыгнунка» Грышко не адказаў.

Прычынай таго, што на канале пакуль адсутнічае беларуская мова, намеснік рэдактара называў тое, што маўленыне віджаю (Ноч і Кац) пакідае жадаць лепшага. У тэлеэфэрі канал мусіць звязацца ў лістападзе, але на начатку працы канала адсюлак уласнага вішчаныня будзе міэрным: 30-секундная праграма «No content» (аналог «No comments» на «Euronews»), прысьвечаная клобукай культуры Менску.

Прэзэнтация MTV на вялікім экране Кастрычніцкай плошчы не сабрала аншлагу.

Паступова плянунецца ўстаўляць у сетку вішчання «MTV у Рэсе» блёкі навін і агліяды сусветных музычных падзеяў. Будучы і беларускія кіпшы. Апроч таго, кіраўніцтва канала ішчэ некалькі месяцаў таму абысьціла пра напірэднюю дамоўленасць з «MTV у Рэсе» на экспарт беларускіх кіпшы на расейскую сетку вішчаных. Найлепшы, паводле вынікаў галасавання, беларускі кіпшы кожнага месяца ўбачаць больш як 70-мільённа аўдыторыя.

Сяргей Будкін

СЦІСЛА

Заяц варыць каву

Прэзэнтация літаратурно-мастакага зборніка «О, радзіма, мой съветач пудруны...» адбылася ў Аршанскім музеі. У Караптевічы і быва прымеркаваная да 75-годдзя з дня нараджэння кіліскія. Зборнік багаты здабыткамі малюнкамі з краявідамі Караптевічавых мысыцін (аўтар — мастак-графік з Вялейкі Ўладзімер Лукаша). Упрыгажэннем імпрэзы стаў выступ дэпутацкага экалічнага тэатру «Праleska» СП №20. Вучні 4-й класа пад кіраўніцтвам настаўніцы Святланы Белагордзай з вялікім імітатам паказалі спектакль «Заяц варыць каву» (трапіла малодшым школнікам яшчэ рана ведаць). — **Я.Ж.** паводле верпачі і казак Караптевічы. Што вельмі прыемна, вучні расейскамоўнай школы (у Ворышы ніяма цяпер ніводнай беларускамоўнай кілі) пудруны грали на мове арыгіналу. Здаецца, хоць гэтым славуты зямлік быў бы ўсыпаны.

Псыхдыслансэр да «Даждынак»

У Ворышы спраўлілі ўлазіны

супрацьсухотны ды псыхнуралагічны дыспансеры, якія з аднапавярховых драўляных холі даваенін пабудавы пераехалі ў трохпавярховы будынак. Сярод месцічча хворых на сухоты шмат: іх рэгулярна «пастаўляюць» ільнокамбінат да дэль вілінія аршанскія туры. У адной з турмай месціцца расэпбліканская супрацьсухотная бальніца, куды звозіць хворых з сусіднай калёніі. Ня менші пасцяентаў і ў псыхдыслансеры. Выстуночы з прамовай на цырымоніі адкрыцця, старшыня Віцебскага абліўянканому Ўладзімер Андрэйчанка зазначыў, што, магчыма, у 2008 г. Ворышы пройдуть расэпбліканскі «Даждынкі» (бурныя працяглыя аплядымсціны). Сапраўды, і Дзень беларускага пісьменства, і Усебеларускі экалічны форум, што ладзіліся ў Ворышы, канчаткова горад да ладу не давялі. Усе спадзяваныя на съвята ўраджаю. Вось толькі ці будзе яно падобнае на падніжніну, залежыць ад выніку галасавання ў 2006 г. Але пра гэта на мітынгу маўчалі.

Яўген Жарнісек, Ворыша

Горад ювэліраў

На пляцы Волі ў Полацку пачынуцца археолагічны раскопкі выкладчык універсітэтту Дзяніс Дук.

Штодня праца прыносяць заходкі, і сп. Дук мяркue, што на гэтым месцы ў XVII ст. месцілася ювэлірная майстэрня, бо ціпер трапляеца шмат аскепкаў тыглы і розных вырабаў з бронзы і сплаваў. Знайшли нават зроблене з косткі ласінага рога пісала (на фота). Падобная знаходка ў Полацку раней не траплялася. Пры канцы 1980-х у горадзе раскапалі вялікую майстэрню залатара сяр. XII — пач. XIII ст. Гісторык Сяргей Тарасаў выказаў тады вэрсію, што гэта, магчыма, быў «офіс» самога Лазара Богданы.

Лявонпаль і ваколіцы

14 кастрычніка ў Полацкай дзіцячай мастакай школе адкрылася экспазіцыя па выніках пленэру маладых мастакоў «У пошуках Атлянтыды: Лявонпаль». Мастакі акцыяй адбылася ў жніўні з ініцыятывы палацкай пасткі Лерні Сом, а нахіцелем пленэру стаў пасёлак Сяргей Панізін — вілкі патрыёт Дрысенічны і Мёршычны. Мастакі мали валікія краівыя Лявонпала (Мёрскі раён), мясцовыя жыхары.

Пра Сахарава згадалі на радзіме

14 кастрычніка ў гарадзкай бібліятэцы імя Скарыны адбылася вечарына ў гонар 125-годдзія фальклорыста, этнографа, пісьменніка Сяргея Сахарава. Сахарава нарадзіўся ў сям'і дзяяка, які служыў пры Полацкім кадэліцкім корпусе. Лес звязаў яго з Латгаліяй, дзе ён настаўнічаў, удзельнічаў у культурна-асветовым руху, збиралі фальклёрную матэрыяльную ассяродку беларусаў Латвіі. У 1945 г. этнограф, ужо ў стылім веку, быў распрашаваны і дзярапаваны ў Казахстан.

Васіль Кроква, Полацак

ДЗЯРЖАУНЫ КЛОПАТ

Залатая башня, або Чыпсы з густам

Рэклама — рухавік прагрэсу. Але, як кожны рухавік, працаўваць яна мусіць бездакорна. Апошнім часам усё частыцца супрака ў рэклама па-беларуску. Сярод прыхільнікаў нашае мовы з'яўляючыся на толькі сусветныя вытворцы бытавой тэхнікі, сродкі сувязі да аўтамабіляў, але і айчынныя прадпрыемствы — як буйныя, так і дробныя. Па-беларуску афармляюцца вітрыны крамаў і кавярняў, транспартныя прытынкі. І тут не зайды пануе прыгожая бездакорна мова. Адзін з вытворцаў прапануе чыпсы з «густам» цібулі і сымтанаў». А можна пачуць і таксама: «Пей «Пепсі» і выйграй...». Уражанне, што нехта пашкадаваў часу і сродкі на спэцыялісту ў галіне перакладу. У любым разе выходыць непрыгожа і непрафэсійна, што адбываецца на прэстыжы тых, хто мае такі падыход да рэкламы свайго тавару. Пагатоў ёсьць вартаў перайманыя прыклады, калі справу дварыроўчы спэцыялістам — то ж Таварыства беларускай мовы ніколі не адмовіць у паслугах.

Таксама сярод беларускамоўных рэкламадаўцу ёсьць пасыльдадыўныя — такія, што не абмяжоўваюцца толькі друкаванай рэкламай і бігбордамі, але і маюць сайты ў Інтэрнэце па-беларуску. Для кагоўсці мова — толькі фасад.

Тая ж «Крыніца» на можа не раздражняць незразумелымі надпісамі на контрастыкатах піўных пляшак — «Крыніца», «Класічна». Назвы крамаў і іх вітрыны таксама пакідаюць шмат пытанняў. Адна з кавярняў, размешчаная на юдэйска праменаваным праспэкце, прапануе французскую выпечку, «шинонду» запрашае сваіх наведнікаў. А жыхары Серабранкі прычыкалі нарашце адкрыць цімінарку з дзіўнай назвай «Серебрянная вежа». Чаму не «Залатая башня»?

Але я можа на цешиць вока наш адказ «Оранжевому верблоду» — крама дзіцячай віраткі з трапайнай назвай «Апранайка». Так і просіць ўсёлед назва для дарослы установы адпачынку — стрытень-бару — «Распранайка».

Дзякуючы клопату сяброў ТБМ беларускай мове гучыць у транспарце. Але я тут здараоцца нечаканасць і імправізацыі. Асаўбіва паказальным у гэтым выпадку з'яўлінца соты аўтобусы маршрут Шаноўнаму спадарству тут настойліва раяць «не перебегаць дорогу перед ёніжуцімі транспортам», а таксама «предъявляць документы на проезд кандуктуре або вадзіцелю». Па лёгіцы такога перакладу, пачуцьшы тое самае цалкам па-беларуску, шаноўнае спадарства тут жа кінешца пад першы ж транспартны сродак і наадрэз адмовіца предъявляць неабходныя дакументы.

Вылікае нараканы гараджан і афармленыя прытынкі. У газету «Ва-банк» з'яўрнуўся жыхар вуліцы Ляцінскага (на вэрсіі дарожнай службы, што афармляла аўтобусны прытынкі). Сталіца ў гэтым сэнсе не выключэнне. У Горадзе можна прагуляніцца па ул. Цэгляннай, выйсці на прыпынку «Рэмбытчэхніка» і пад'есці «сасісеку» у прывакзальнай забягалаўцы. Зрэшты, будзе амптыстамі. Будучыні за пісменнай і прыгожай мовай, а што да кур'зай і ляпай, то друкаване слова зробіць сваю справу — дамалівалі ж коскі на афіцыйных пляшатах «Квітніс, Беларусь!»

Сямён Печанко

Лунальне над безданью

Некалі жанчынам не давяралі выкладання ва ўніверсітэтах. Лічылася: чаму можа навучыць прафэсар у спадніцы? Соф'я Кавалеўская даказала: матэматыцы. Галіна Дубянецкая дэмантруе: філязофіі. Піша Аляксандар Фядута.

Адчуванье такое, что ёю настраве Галина читала шмат Цотчава і Забалоцкага зъ их разылітых у природзе боскім пачаткам. А ўжо ё сталым узроўнем аснову свайго паэтычнага пантэзу запазычыла ў Бенедыкта Сыпінозы. Адсюль у яе імкненіе ўслыхаца, угледзенца, учуща ё навакольны съвет, узяць у яго рыфмы і вобразы.

праточваеща неба
праз лістоту
святло і цень
звязвающа ў гронки
ды лашчица да скуры
летуцена
ядавны вецер
ветраны ѹдав
крылато
смаргадавай істотай
прысель лета
на ражок старонкі
інгненем
заплоненая вечнасць
ды ў локі ўдрукавана
трава

АНАТОЛЬ КІВЧУК

да дзяцей, яны адкрываюць сабе съвет упершыню і занава, нібыта няма ніякіх папярэднікаў, нібыта ты — і ёсьць першадкрывальник. І калі ты не адкрыеш гэтага съвету, ен і застаненца — назаўсёды! — неадкрытым.

Гэта адчуванье першадкрывальника Дубянецкую не пакідае, пра што ёя ні пісала. Пра хананы і пра смутак, пра зimu і пра лета, пра начынцы і нячуласьць — ўсё ўпершыно. І ўсё — на поўны адрэнальін, абрый пупавіны, разры аорты, як у апошні раз.

тонка ўсмешкаю
квадра апошняя
люстроўца ў цемры вытоку
лёт засыплённы
між съмеркі-ўвакрошанья
жар дараўкі апёкаў

У паэтычным съвеце Дубянецкай няма места для дробізгу — прости таму, што саміх дробязяў няма. Ёсьць нешта іннае, дзінае, захутанае ў каліровы туман.

прыдзе спатула ці
згорке й высажнے смага
алі на кіне вада намываць
адлюстроўкі
зь нейкіх узмежажу
куды не сгася развага
колішні смутак вартеца
ўздихам палёкі
цимее між хваліні водсвет
нейкіх пагладаў
любых нізаных
асмужаных дальлю ablіччаў
нешта наўчутнае
просіць-ні-просіць спагады
нешта наўчылінае некуды
кліча-ні-кліча

ранніх французскіх імпрэсіяністў можна знайсць такое — ці раннім-рана, калі над возерам пачынае ўставаць лёгкая, як дыманье каханай, белая цёплая пары. Пантэзім нездарма філозофія ўсёадзінства, адзінства Прыроды, Бога і Чалавека. Дубянецкая, спавядаючы пантэзім, адзінства гэтае адчувае і стараеца паказаць яго, не спрацаючы і не ўскладняючы сувязі ўсіх трох пачаткаў Існага. Навошта спрапачаць, калі быцы ўсё роўна падобнае да павуніні, дзе чалавек трыміць матыльком? Навошта ўскладняць, калі складнасці хапае настолькі, што ня тое што чалавек — Бог нарадаў ці разъбярэцца. Люстэрка — вось ролі, якую адвязла сабе паэтка Дубянецкая.

Але гэтае люстэрка — ня тое, што ў выпадку з Алесем Бадаком. Бадак байца зірнуць у люстэрку, таму што байца на ўбачыць у ім адлюстраўваныя. Дубянецкая ў люстэрка глядзіцца, але гэтае люстэрка — толькі адно зь люстэркам, паміж якімі апынаеца Галіна. Яна стаіць пасярэдзіне люстэрнога пакону, нібыта пад абстрэлам уласных погляду, паможнікіх сторозава, тысячарозова, мільёнразова. Такі эфект бездані, што адкрываеца чалавеку, які апнуўся паміж люстэркам.

морак на дне віроў
студзіць крутыя ўзвары
ціха праточваща ўкроў
яе дрыгвяныя чары
з пасмай паволнай пары
з водару аяроў
повед плятучы ѫшвары
пад перашэпт вітроў
трываньць на дне віроў
стоечны абшары
мне атруцілі кроў
яе дрыгвяныя чары

Але Дубянецкая не спыняеца. Яна зачыгае да сябе, у страшную, магічную люстрапную бездань тых, каму наканавана зрабіцца яе двайнікамі. Такі эфект датычнасці да бездані.

зблукаеш: не спаткаеш
а спаткаеш — не спазнаеш
пераступиш: не разгледзіш
а разгледзіш — не дастанеш

Але — цягне!

...эта час калі ў прыцемку моляцца
з золікі кветкі
і набачнае мора
варожыць кірунак любы
тут пакінулі срэбную вопратку
сёстры-падлеткі
і цішком падхапілі і зынеслы ўе
галубы

Важнае самаадчуванье. У бездані можна спускацца павольна, падзучы, караскаючыся, чапляючыся за карэнішчы. Можна падаць, крыкам спалоху і адца прадракаючы ўласную пагібел. А можна лунаць, як луна ў бязвіетраную пагоду сыпісаны вершамі папяровы лист, лунаць так, як быццам наперадзе яго чакае — Вечнасць і можна не сыпіацца, таму што якраз падзенне ў Вечнасць — адзінай форма быконацца палёту, маршрут якога пераборліва пракладвае Лес.

не збаюся — о не! — Даратэя
я сама на набёсы хвараю
колы трываньці мін гэты крок
расхінала душа абалонку
і віпрастала ў бездань далонку
дзе — у цемры пад скурою тонкай —
пульсусе сяяць як кроў
дай руку Даратэя сястрыца
я табе не дазволю разыбіца
я наноша твай а крыло...

Як бы ні называла Дубянецкую свайго двайніка — у дадзеным выпадку Даратэя, а магла б і Лярэлей, і Маргарытай, і Ізольдай — ўсё роўна гэтае сваё адпостраванье ўбачыла б паэтка ў лістстрахах Вечнасці. Гэта ёй адкрылася мудрасць сыпісанага папяровага ліста — пра тое, што нічога не зынкае, ўсё застасеца. Памятаеце дыялог у «Майстру і Маргарыт»:

— Даставескі памёр!
— Пратэстую! Даставескі не-ўміручу!

Дубянецкая пра гэта я ні піша. А можа, піша, прости я не чытаў. Але яна жыве ў съвепе, які працягвае чуць чытанье вершай Багдановіча і Блока, музыку Манюшкі і Монпарты, рыпеньне друкарскіх станкоў Скарэны і Гутэнбрга. Гэтыя съвет спілтваеца з дыханьня мільёнаў, і мільёнаў, і мільёнаў людзей — тых, чые імёны мы шануем, і чые — невядомыя. Але тая пара, чысмый пайсонным дыханьнем раннім-рана ўзінята над малочным цеплым возерам, тыя перыстыя блокі, чыесцікі ўладнай рукой раскіданыя па бела-блакітным небе, тыя галіны дрэў, вузлаватыя, нібыта чыесцікі спрацаўніх пальцаў, працягнутыя да сумроўніці — ўсё гэта ўцімнае сі.

Гэта ёсьць — філязофія жыцця Паэта. Хаця, можа стацца, я паміляюся і не разгледзіў надпісай на тонкім белым лісце, што плаў на кружліе над бездані.

Але гэтае падзенне, гэты палёт і ёсьць — пазі.

Тому што калі ліст скамечаны, то ён імкніва ляціць — у коп для паперы. І там ужо прости нічога не разгледзіц. Нават почырку.

Зрэшты, у гэтых вінах травы няма. І бішы ні можа. Проста чалавек — істота такая, якай нават з прыродай узаемаразуменія дасыгніць ні можа. Хоць, здавалася б, на першы погляд, часткай яе звычайна.

Адсюль — і боль, уласцівы чалавечай душы. Прывода болю не адчувае, а чалавек — адчувае; у гэтым і адрозненіні.

Дубянецкая глядзіцца ў Прыводу як у бездані, поўную незычочных зорак. Але як бы ні прасіла яна ўсіхвінгія адвесці ўсе ад гэтай бездані, ўсё роўна цягне туды зазірнуць. Паэты падобны

Тут нібыта і карпіна ёсьць, і дзялімі съядомасць чытача пазі не адбіжарвае. У паўтумане, паўзмроку, у размытых контурах

Країна летуценьнікаў

NATIONAL GEOGRAPHIC.COM

Працяга са старонкі I.

I каб ніякіх дзяўчатаў

Выйдзячы, у які раён кубінскай стаўліцы ўпісанца: мы даверыліся вонкую Гэмінгўэю, які ў 1928-м на два гады атабарыўся ў гатэлі «Ambos mundes» у чэрэве Старой Гаваны — паедзеным часам калумбійскім разглізгістрам відомстваў калінільнім квартале XVIII—XIX ст.

Мора съмніця на вуліцах і адсутнасць асаблівага камфорту кампенсуюцца фантастычнай формай міжособаснай камунікацыі. Яшчэ ў самалёце нам расказали гісторыю пра горавыя тутгішніх. Групка маскоўскіх гомасэксаўлістіў адправілася ў попушках прыгоду на Востраў Свабоды. Засяліўшыся на кватэру, яны асыярожна спытгілі ў гаспадыні, дзе тутсуюцца «брэты па сэксуальнай арэнтациі». Тая выйшла на балькон і зараўла: «Мігелёуна, ты ня ведаеш, дзе тут блакітныя апіўшыся!?!» Хуткі ўвесь квартал кінуў штодзённыя справы, заняўшыся пошукамі сэкс-прыціцай.

Амаль тое ж чакала яна. Мы не паспелі абыяніць валоту і па дапамогу пайшли да знаёмага доктара Маноца. Ен ахвотна зглазіўся адвесыць да валотчыкай. На ўсім маршуці гід штогодзіны прыпыняўся, каб расказаць суседзям і мінакам, што мы яго амігас, з якім ён зараз із паупаша закон аб валотных аграшраках. Усе паціскалі намі руки, а дзяўчата простила ей вачыму.

Тутгшая палавак мараль — асобная гісторыя. «I каб ніякіх чыкас (гішп. — дзяўчатаў)», — папярэдзіла нас гаспадыні пансіёну падчас заселення. Высыветлілася, што каронны мэтад антысексуалістычных прававакцый на Кубе — раздаваць насельніцтву атрыманія з Мамі місныя вырабы — мідымкі. Тому выявіць апазыцыянеру на Кубе вельмі проста. Дастаткова заезрнуць у лядоўню.

забясьпечыла нам жывыя каталёгатовыя да выкананні інтынктивных паслуг саніярыт. Застаецца дацаць, што ў гэтай галіне Куба пабіла два рэкорды: краіна — адзін з сусветных лідараў па колькасці разводаў і антылідэр па колькасці хворых на СНІД — скажыце дзяякі кубінскі систэма медыцынны.

БТ і на сьнілася

На Кубе ходзяць «пэса кубаны» і «пэса канвертыбл», курс паміж імі 24/1. «Пэса канвертыбл» — гэта аналіг савецкіх валютных чекаў, з той толькі розніцай, што на ўсю БССР крамаў «Бэрзозка», дзе іх можна было атаварыць, існавала чатыры-пять. На Кубе такія кропкі на кожным кроку, з наянісціяй тавараў ад збуровых пасты да камптараў. Толькі цэнзы ў тыхіх крамах, у параўнанні з сусветнымі, вельмі вышынены. Сэрэдні заробак у краіне складае 10—15 канвертоўных пэсас у месяц (15 дзялян). Адкуль кубінцы біруць гроши на ежу — незрэзумы.

Нядзіўна, што тэма мяса займае вельмі важнае пытанніе ў канфлікце з імпэрыялістамі. Купіло «Гранам», орган кампарты, а там артыкул пра то, што якія паміраюць ад атлуснення. «Марале» напаткі: «мы жывёём не каебесы, а ямо, каеб жыць».

На букиністычнай развальне ў Гаване наткнуўся на кнігу «Los disidentes» аб супрауднай натуре кубінскіх адмарозкі. Высыветлілася, што каронны мэтад антысексуалістычных прававакцый на Кубе — раздаваць насельніцтву атрыманія з Мамі місныя вырабы — мідымкі. Тому выявіць апазыцыянеру на Кубе вельмі проста. Дастаткова заезрнуць у лядоўню.

У якасці доказу каварных плян-най апізыцыі было надрукавана вялікае фота канфіскаваных у яе прадуктаў. Побач — сілкі канфіскату, у якім два пакеты макарон па 500 г і 100 кубікіў мяснога бульону «Magí». Выява кубіка «Magí» піляхам фотамантажу павялічана і вынесена на першы план. Можна толькі ўяўіць сабе абурэнні звычайнага кубінскага абывадца: «Мы тут бананамі перабіваемся, а яны кубікі «Magí» з макаронай трушчаць!..»

Помнік Ленану

Гавана — культурная Мэка. За тыхдзень, што мы правялі ў сталіцы, тут прайшоў міжнародны тэатральны фестываль, вялікі канцэрт рэспублікі, сувязкаваны юбілею Камітэтава абароны революцыі, які канцэртам прыватнае жыцьцё асобы. Чаму ж сыштэма Кастро ўсё яшча на яе ляянулася? Менш за ўсё тут трэба дзяякаваць дзяржпрапагандзе. «Гранам» ўжайліе сабой агітацыйны вясмыстаронкавы лісток, шэсьць стронак якога прысьвячаны асвятыленню пра-валу імпэрыялізму ў розных кутках сусвету. Аніводнага артыкулу на эмблеме ўпіранай сацыяльна-еканамічнай палітыкі.

У парадунанні з «Эдукатыва» або «Кубавізён» роднае BT — нейкі прасунуты «Canal+». Мянэ ўрэзала адукцыйную програму, дзе нейкай настаўніцай прыблізна гадзіну вучыла двух пляніэр-перароскі тварчысці. Калі пачытаце орган мясцовых інтелектуалаў «Gazeta de Cuba», то вядзе пра тэм і іх асвятыленне нагадвае, хутчэй, «ARCHE», чым нуднае «Полымя».

А кульмінантый новай культурнай палітыкі Прэзідэнта стала адкрыцце помінка Джону Ленану ў аднайменным парку Гаваны пяць гадоў таму. Кампазыцыя помінка падобная на твор Жбанава ў прывакзальным скверы — толькі на кубінскай лаўцы размісяціўся чугунны Ленан. Пад помінкам — надпіс: «Ты, хто марыць, не самотны». Кожны мінак можа падсеці і адчуць сібе летуценын-

пансіёну. Калі даведаўся, што я асцярожжа стаўліся да барабус, вельмі ўзрадваўся. Адразу паспавядадаўся, як чижка жыцьца Фідро — простаму III, які зарабіе тым, што здае нумары для турыстаў. Ёсьць кліент, няма кліента — плані штотысяц 300 далаўру ў бюджет. «А калі зарабілісь нелегальна?» — пытало я. «Спачатку штраф, а калі роцьдзішь — канфіскація кватэрэ», — адказае суразмойнік.

Памятнымі месцамі мафіі

Флянгуючы па Гаване, несвядома вывучыў гісторыю мафіі. Гатэль «Сэвілья» — месца, дзе любіў прыпініцца Аль Капон, гатэль «Насіянал» — улюбёнае месца Мэзера Ланскі, а таксама месца, дзе ў сінезні 1946 г. 500 топ-мафіёз правялі нештатнай накіткай кангрэсу. Набірэжная Малікон — у часі час яблык разладу паміж нью-ёрскай і гаванскай мафій. Барацьба за кантроль над гатэлямі і казіно, якія тут будаваліся, вылілася ў крыжуючу вайну сямей.

Сёння на Маліконе мірна: уздень пасыянца падлёткі і рыбакі, а ўчынцы — мінты і жменька вясёлых прастыпутак. Максымум, што вам прагжае, — так званы bag-snatching. Выскочыўшы зь цемры, мясцовы Гаўрош выхіць у турыста-разявакі заплечнік і растворыца ў трупчобах Старой Гаваны. У майго сбяра такім чынам праста з шыі сарвалі срэбны ланцужок. Мы сьпісалі гта на апошнія каванульсіі батыстаўскай спадчыны.

Краіна-фарцоўка

У цэнтры нельга кроку зрабіць, каб не пачуць «френд, уза ю фром». Гэтых «узофромішчы-каў» завуць jímetas. Яны прашануць цыгары, ром, дзяўчатац, паказаць горад, абыяніць гроши і, наўтуральна, час ад часу «кідаюць» іншаземцу. У 1998 г. улады прынялі закон аб барацьбе з гэтым сацыяльным злом, аднак jímetas не паменела. Бо яны — заканамерны спадарожнік пераарантаў кубінскай эканомікі на турызм, які сапраўды квітнісе і ў перспектыве можа гарантаваць рэінтэграцыю Кубы ў капіталістычнага сьвета з захаваннем камуністычнага шарму.

Застаецца, што ўсё да гэтага коцца. Размаўляючы з мясцовыми маладымі камуністычнымі бонзамі, я ўжо не разумеў, хто перада мной — пасыядоўнікі справы маркізму-ліенізму ці турпраттар, які рэкламуе нейкі гатэль.

Аднак апошнім часам сутыцьця — кардинальна зьмянілася. Правадыр бағатай на нафту Вэнэсуэлы Уго Чавес, які Максіміліан Беларусь, завальва Гавану халявай. Нашоўшы ў тыхіх умовах турызм? Знаў рэанімавалася ідэя рэінтэграцыі, але гэтым разам пад гегемоніяй Чавеса.

Супрацьстаяньне ў Кіеве

15 кастрычніка ў Кіеве адбылася акцыя з нагоды 63-х угодкаў стварэння Украінскай паўстанцкай арміі. Тысячы ветэранаў УПА, сябров УКІП, Украінскіх нацыяналістаў ды іншых нацыяналістичных арганізацый ускладілі кветкі да помінка Т.Шаўчэнку і прайшлі маршам па Хрещатику. Ім спрабавалі перашкодзіць прадстаўнікі пракамуністичных і прарасейскіх арганізацый. Сілы абеддвух бакоў былі прыблізна роўныя, міліцыя і спіцадзелы захоўвалі інэўтрапітэт. Адбылася адна сутыцьця.

Вэтэраны УПА патрабуоць прызнання на дзяржаўным узроўні яе заслуг у справе змагання за дзяржаўную незалежнасць Украіны.

Беларус

Я — Амстэрдам

Амстэрдам — горад ровараў, турыстаў, рэстараану ды «кофі-шопаў», дзе вольна прадаеца «трава». Музэй ван Гога ў стылі hi-tech плюс зала для малых і дарослых: з фанэрным макетам кабілы, запрэжанай у супраўдную фурманку пачатку ХХ ст.

На съценах выявы жывел і апошняя карціна ван Гога «Чарада груганоў над полем пшаніцы». Дзеці бегаюць са сышткамі, замалёўваюць, у дынаміках гукі даіх жывел з афрыканскай саваны, экспазіцыя з хірургічнымі прыладамі вэтэрынараў XVIII—XIX ст.

Я быў у Амстэрдаме ўдзельнікам выставы, прысвячанай 50-годдзю World Press Photo — найбуйнейшай арганізацыі фотажурналістаў. Здымкі розных фармату...

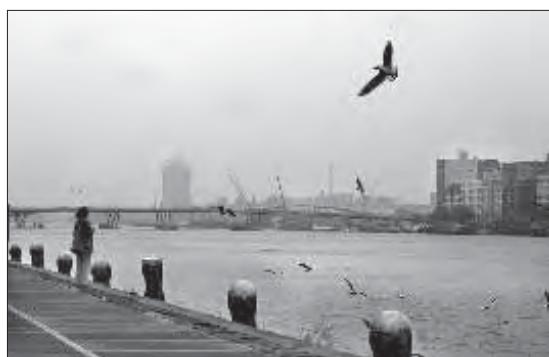
як адлюстраваны часу: фотарэпартаж з СССР Анры Карцье-Брасона класічным фарматам 30x40 см, здымак урагану «Катрын» 3x4 см, зроблены набільным тэлефонам, фатаграфіі турмы «Абу-Грэйб» з манітора кішэннага камп'ютара...

А поруч, на плоце мэтрабудоўлі, — партрэты звычайных амстэрдамцаў з подпісам: «Гэта я маў ўсьмешка».

Фіранак няма нідзе. У мяне таксама. І нікому на прыйдае у галаву глядзець, як ядуць увечары галандскія сем'і, як пераапраңаўца геі, як бізнесоўцы працаюць за ноутбукамі. Сустракаю на лесвіцы — безь сяяцла, шырынёю ў паўэстра — «суседку». Яна чакае сваю пасію, прыгожую жанчыну. Мяне папярэдзілі: тут жывуць трансвестыты.

Галоўны пляц ператвораны ў газон. Там гуляюць у валейбол, ляжаць і чытаюць, выгульваюць сабак. Па-над усім — вялікі надпіс: «I AMsterdam» — «Амстэрдам — гэта я».

Тэкст і фота Андрэй Лянкевіч

Горадня падае SOS

У Горадні адбываецца пародыя на рэстаўрацыю. Яна пагражает цэласнасці Старога Гораду — б'е трывогу краязнаўца Валера Руслік.

Горадня — унікальнае места. Тут ёсьць што паказаць турысту — і беларускаму, і замежнаму. Але Горадня з тых свойскіх гарадоў, у якіх і хыць — асалода. Горадня — другая сталіца Вялікага княства Літоўскага і ўсёй Рэчы Паспалітай. Яна была ўлюбёным местам карала Сыгізманда Батуры. Адсюль на Грунвальд ішлі харугвы Вітаўта. Тут Станіслав Аўгуст Панітоўскі падпісаў пад апошнім падзелам «дзяржавы абдухов народоў». Горадня — унікальны помнік гісторыі і культуры на менинія трох нацый.

У Савецкі час, у адпаведнасці з ідэй «спілненія народов СССР», гістарычна архітэктурная спадчына Горадні пакрылася зьніччама. З пачаткам незалежнасці Беларусі многія спадзіваліся, што сътуацыя зьменіцца. Былі пра-ведзеныя сур'ёзныя раскопкі на месцы Фары Вітаўта, існаваў плян музефікацыі падмурку архітэктурнага комплексу самога храму. Аднак жыцьцё паступова пачало ўваходзіць у «спакойнае рэчышча» — і ўсё началася наноў па-старому.

Па сутнасці, былі магчымыя два адменнікі разыўціца падзеяў. Першы — добра і ўважліва распрацоўвацца плян паспартнае рэгенэрациі і рэстаўрацыі цэнтральнай часткі места (як палікі 30 гадоў па цаглінцы аднаўлялі разбураную немцамі Варшаву). Гэта складана, бо патрабуе фінансаў, патрэбыць ведання гісторыі. Другі варыянт прости — маштабныя дэкаратыўныя работы. Пэўны час улады вагаліся паміж першым і другім. На жаль, апошнія навіны паказваюць, што ціпер яны цалкам спыніліся на другім.

Аднонасна нядыўна ў газэце «Вечерній Гродно» быў надрукаваны праект рэканструкцыі Савецкай плошчы. Замест таго, каб зрабіць яе пешаходнай, наадварот, плянунецца пусыці тут плынны аўтамабіль. Тым больш што прапанаванае рашэнне на зменіць да лепшага сътуацыі на вуліцах Кірава і Маркса. Дай другата плынны аўтамабіль будзе накіраваны на вул. Давыда Гарадзенскага, у 30 метрах ад Ноўвага Замку, калі самага сэргіа ме-

ста. Гэта засмуродзіць выхлапамі гэтую старую вулічу. На тэрмін рэканструкцыі Старога моста Замкі наагул трапіць у абсцугі аўтамабільных плынняў, што пойдзіць па вул. Рыбацкай. Як адб'ешца магутная вібрацыя, што з'явіцца ў выніку гэтых пераўтварэнняў, на сценках Замкай і Каложы, можна толькі згадвацца.

Але Стары Горад — гэта не гараж, у якім усё павінна быць прыстасавана для аўтамабілю! Ён мае іншую прыроду і прызнаўчыненне!

Дарэчы, вулічки ў ваколіцах Замкай імкліва пашыраюцца, прычым за кошт Замкавай Гары. Актыўна працуюць экскаватары, а археолягія не відацца. Апошніх, мабыць, напроты не падпушчілі да месца работай.

Тое адбываецца ю на Савецкай плошчы, што ў гістарычныя часы мела назыву Ратушнага пляцу, а пасля — пляцу Сыгізманда Батуры. Пляц зарадзіўся ў ХІV—ХVI ст. Падчас II сусветнай вайны яго найбагацейшая архітэктурнае аблічча было пашкоджана. Сёння ўлады шматлікае крываць пад рэстаўрацыю пляцу, аднак размова ідзе не пра аднаўленне зьніччаных коліс будынку, а пра грандэўзныя землянія работы, у выніку якіх пад пляцам з'явіцца некалькі падземных пераходаў. Брук, якім ганарацца кожная эўрапейская места і які стварае непаўторнае пачуцьцё даўніны, бязвілтасна зьніччаны разам з асфальтам, які тонкай шэрай коўдракай ляжыць зверху. На месца бруку прыходзіць ўсё тая ж плітка, якой сёньня выкладаецца кожны волны лапік зямлі ў нашым месцыце. Ствараецца ўражаныне, што галоўная мэта будаўнікоў — вызваліць яго больш месца (пасекшы дрэвы, разабраўшы брукаванку і г.д.) для таго, каб пакрыць яго пліткай. Мабыць, нідзе ўваў ладнадынныя структуры вытворцы гэтае пліткі маюць усясьцільныя апекуні. Але паранайшэ, якшэ польскія бардзюры ў брук на Савецкай вуліцы выглядаюць амаль як новыя, а наша новая плітка двухгадовай

даўніны ўжо крышицца. Як, урэшце, сагрэца ўніштіць памяць пра цяперашні рэжым.

...Сёлёта напірэдадні 9 траўня старасьцевікі парк імя Э. Жылібера быў канчатковы пераўтвораны ў звычайны сквэр. Уладам спатрэбілася месца для съяткавання, а пляц Леніна страціў былу акутальнасць. Вось і зрабілі перад помнікам салдатам-вызвалільнікам яшчэ адзін. Дарэчы, а сапраўдныя могілкі знаходзіцца далей — пад танцавальнай пляцоўкай. Каб заніцца перазахаваныем загінульых у 1944 г. салдатаў, была зробленая чарговая паказуха.

Падобнае дзеесца па ўсім месцыце. Да прыкладу, зусім няўдру быў разбруднені абласлонта цэлы ўнікальны будынак адной з першых у Беларусі санітарнамікрабіялагічных станцыяў па пр-це Касманаўту, у якім апошнія гады месцыціся відэасалён. Будынак быў упрыгожаным местам, аднак, на жаль, не ўпісаўся ў пляны горадабудаўніку, за што і паплаціўся. Па вул. Антонава ж месцыцца «шэдзёр» беларускай рэстаўрацыйнай думкі — гандлёвы дом «Сымашка». Будынак узімік на месцы сціплага, але вельмі прыгожага драўлянага дамка з цагляным фасадам. Той дамок быў разбураны, а на яго месцы з новай цэглы пабудаваны падобны фасад і яшчэ два паверхі вышэй. Падчас будоўлі на плоце вісела здзеклівая шыльда з надпісам: «Рэстаўрация дома 1910 г. постройки»...

Усі апісаныя вышэй сътуацыі дзеесца ўваў ўмовах татальна маўчаныя грамадзкасці, работнікаў установаў культуры і адучыкаў. Нехта збаща, хтосьці канструкції. Гэтыя транспортныя праекты горад рана іш позна ўсё адно будзе змушаны реалізацца. Сёньняшня бацькі гораду на-ват не разглядаюць варыянты аднаўлення на то што шаро-вой гістарычнай будовы, але нават адметных помнікаў архітэктуры. Ну і чорт зь імі, скажа нехта. Хай брукуюць, хай фарбуюць, абы не руйнавалі. Не, іх дзейнасць ня такая бясшкодная. Як можа падацца. Зынчына старабрук не аднавіць. Выхланамі нішчыца ўнікальны помнікі. Я ўжо не кажу пра новыя пакаленіні, узгледаваныя сярод архітэктурнай антияэстэтыкі. Зразумела, што каб спыніць разбу-рэнне Горадні, патрэбная грамадзянская актыўніцтва насельніцтва. Яна сёньня прыгнечаная. Дык няхай хоць кожны сумлены архітэктар, кожны сумлены чыноўнік робяць ўсё, каб мінімізаваць шкоду ад цяперашняга «будаўнічага сёўбру». Каб некалі новай, разумнейшай уладзе можна было ажыццяўіць сапраўдную адбіду хутчэй і меншым коштам. Дзеля прыдкаў і для нашчадкаў.

1. Касыёл езўтаву.
Малюнак Напалеона Орды.

2. Фарны касыёл Вітаўта
быў найбуйнейшым
гатычным храмам у
Беларусі.

3. Гарадзенская Ратуша
стала на сёньняшній
Савецкай плошчы.

4. Каложа.

5. Так выглядала
Дамініканскія вуліца —
сёньняшня Савецкая.

6. Палац Тызенгаўза
месціцца на сёньняшній
плошчы Леніна.

7. У Горадні быў
наистарэйшы
у Беларусі чыгуначны
вакзал.

Андрэй Грычкевіч

Юлія Дарахікевич

Гарадзенскі палімпсэст

Прысланыя з Магілёва кіраўнікі Горадні не вычуваюць гораду. Камэнтар мастацтвазнаўцы Сяргея Харэўскага.

*Калі я згадваю пра Горадню, то яе няяр-
кая замушеная прыгажосць здаецца*

мне нейкім дзіўным палімпсэстам.

*Стагодзьдзі пакінулу тут, на тым самым
месцы, чудоўная ўзоры, што зъмнічаюца
йшес' час.*

Зоф'я Налкоўская

Польская пісьменніца Налкоўская пісала гэтую радочкі ў сярэдзіне 1920-х гадоў. І праўда, па стагодзьдзі расейскага панавання прыпісанчаная Горадня блізу так і мусіла выглядзіць. У міжваенны час польскія ўлады зылківадавалі адно капліцу Аляксандра Неўскага, з-за таго, што яна была пастаўленая ў горада задушэння паўстаньня 1863 году. Тагдышнія ўлады ставіліся да Горадні, як да *сваёй*, апчадна дзіўнай любоўю. Былі ад-рестаўраваныя шматлікія помнікі, праведзе-ная кансервация ўнікальных археалагічных комплексаў на Замку, закладзеныя новыя скверы і забрукаваныя ўсе вуліцы.

Войны абышлі Горадню старано. З сусьветных войнаў яна выйшла амаль не-крангута. Галоўная плошча каралеўскай Горадні спрадвеку быў Стары Рынак. Яна ж Саборная. Батуры, а дасённыя Савецкая. Парадны пляц Горадні паўстаў за часоў караля Сыціана Батуры. Тут стаяў каралеўскі палац. Тутсама быў Ратуша — гарадзкое самакіраванніе.

Савецкая горадабудаўнічая практика пакрысе сцерла з гэтага плошчы яе спрадвечны сэнс. Рэшта гісторычнай забудовы, што атачае яе па перымэтры, толькі намякае на асаблівы сэнс гэтага пляцу ў сэрцы старога гораду. Савецкія вандалы павыдзіралі адсюль гэтыя знакавыя архітэктурныя элементы, як Ратуша, што была аточана гандлёвымі радамі, палац Радзівілаў і саме грандмэйзорае збудаванье ў нашым краі — Фару Вітаўта, што было пушчаныя на друз у 1963 годзе. У выніку на месцы галоўнае плошчы Горадні ўтварылася маладзічнай прастора, аточаная выпадковымі каробкамі, без відавочных акцэнтаў, з разарванымі візуальнымі повязямі. Гэты кут гораду стаў простым фрагментам савецкага абласнога цэнтра: ляпідарная будынкі з сымпатичнай цэглы, нягледзя размаляваныя старасавецкія камяніцы ды турэмныя подыхі з-за калючага дроту, што спінеразаў былыя кішкітар езітаў.

Захад Беларусі дэйзэў на вачах.

Проект дэталёвае пляніроўкі Горадні 1966 году ўтракіў размахам вандалізму. Ад плошчы Замку мусілі спляхніць усю прастору гісторычнага цэнтра. Парафунак прыйшоў у 1973 г., калі наступны Генплан прадугледзеў стварэнне буйнамаштабнага

радаўніх камяніцаў выглядаюць недарэчна. Тады ж знесеныя самы старыя вакзал у Беларусі — каб не замінаў новому будынку.

У 1989 г. Беларускім наўукова-дасыследным інстытутам горадабудаўніцтва (галоўны архітэктар — Аляксандар Горб) быў распрацаваны дыктыўны праект рэгенераціі гісторычнага ядра. Прадугледжвалася вызваліць яго ад транспарту шляхам стварэння па ягоным перымэтры апорна-размеркавальнага колца. Мнона пашырахлася пешаходная зона, узнаўляліся фраг-

мэнты гісторычных ансамбліяў і ляндшафт. Але гэтыя самы рацыяналістычныя праект так і застаўся ў праекце.

Архітэктары ізноў, які апошні 60 гадоў, упарты мяркуюць, што старожытнаму цэнтру Горадні пішт чаго *не хапае*. Натуральна, на істрачаных помніках.

Ціперашнія перабудовы старадаўнія плошчы звязаліся да вялікага архітэктурнага работай і высечкі старых дрэваў. Карцела зрабіў два падземныя переходы для людзей, але пакінуў адзін. Карцела завяршыць археалагічныя досыльды, але толькі падкладыся да старых падмуркаў. Тэрміны і гроні падтіснілі, рыхтыкі як за савецкім часам. Як з гонарами заяўляе галоўны архітэктар праекту рэканструкцыі, Аляксандар Захарчук, у гэтым стане Савецкая плошча гатавая да ўзнагальнення Ратушы і палацу Радзівілаў. А хіба яна не была гатовая й раней? Дзеля чаго рабілася гэтак пішт шуму ў СМІ? Няўжо ўкладка дэкаратораў на піліткі замест бруку таго заслухоўвала?

Гісторыкаў, рэстаўратараў, архітэктараў ды краязнавцаў абурася то, што праект рэканструкцыі Савецкай плошчы зъяздзіўся самымі савецкімі мэтадамі: грамадзкасць была азнаёмленая з праектам post factum.

Сакрот полішынэля прости: цэзка, амаль зямляк і аднагодак Лукашэнкі Аляксандар Антаненка, які ціпер кіруе Горадні, вылужваеца, каб давесці сваю незаменнасць. «2005 год стане ў гісторыі гораду самым маштабным і значным па размаху капитальнага рамонту жылфонду, вуліц і магістраляў», — сказаў у адным з інтарвю мэр.

Шычыра спачуваю аўтару праекту сп. Захарчуку, перад якім пас्तавілі такую задачу. Раней начальства мысыўля катэгорыямі «плянодак», ціпер — выбараў. Паводле праекту, «Горадні з'яўляцца свой «Арбат» — ад пачатку вуліцы Савецкай да драматэатру». От так! У ўзрэгтайскім горадзе, прасякнутым духам готыкі і барока — дае маскоўска-алімпійскі Арбат.

Усё гэта — пыл у очы, каб заслужыць пахвалу на вышынім уздоўжні. А то й павышэнніе ў стаўпі.

Праз якія паўгоду плен няўримсільных будаўнікоў можна будзе ацаніць. Вось толькі паўплываць на яго на ўдасца. Зынкі нешта з старых камяніёў, дзяталяў, краявідаў. Горадня, каралеўская стаўліца, застанецца чакаць адбудовы. Як за гадкавыя палімпсэст, па якім ізноў выпадкоўка ўладары кросяцца з сава пісъмены.

Елена Савіч

Рамонт мосту між Старым і Новым замкамі. Будаўнікі разабралі аўтэнтычныя цагляныя парэнчы і высеклі дрэвы вакол мосту.

Зъняважаныя і пакрыйджаныя

Апазыця ў сучасных умовах абавязана фармуляваць задачы і за сабе, і за туго частку ўладнай «эліты», якая хоча, але ня можа пакуль сфармуляваць свае інтарэсы. Піша Віталь Тарас.

Журналіст на літару «П»

Задарылася амаль неймаверная рэч. Галоўная афіцыйная газета «Беларусь сегодня» і апазыцыйнае выданье «Народная воля», над якім нависла пагроза закрыцця, амаль адначасова раскрытыкавали расейскі тэлеканал ТВЦ. Дакладней, праграму гэтага тэлеканала, у якой была выказана думка, нібыта ў Беларусі імя іншага выбару, як увайсці ў склад Раде.

Такія выказванні, на думку афіцыйнай газеты, крываюць беларусаў.

У прынцыпе, маскоўскі вядоўца, як і запрошаны ім у студыю госьці — Павал Барадзін і Канстанцін Затулин, — не сказаў нічога новага. На гэту ж гэту падобным чынам раней выказваліся і Нямцоў з Хакамадай, і пават прэзыдэнт Раде Уладзімер Пушнін. Яму належыць відомыя тэзіс наконт «мухах і катлет». Маўляў, альбо інтэграцыя паводле мадэлі Эўразіязу, і тады ўзмаразылікі з сіравінай і тавары па рыначных цнках, альбо далучэнне да Раде на правах «малодшага брата». А зусім нідаўна, як вядома, прэзыдэнт Пушнін да поўні сваё стаўленне да Беларусі выказваннем аб тым, што беларусы ў расейцы — «адзін народ».

Вядома, недзяржаныя выданы, у першую чаргу «Народная воля», і раней у сваіх публікацыях ніярдка закраналі тэму шавінізму ды ізаемігрыялізму ў сучаснай расейскай палітыцы. У прыватнасці, крытыкавалі спадароў Барадзіна, Затулина ды іншых. Але ж на старонках беларускага афіціёзу падобная крытыка выглядае даволі смелай ды экзатычнай. Праўда, расейскі прэзыдэнт у публікацыі непасрэдна на згадваваецца, але ж у яе дзеца воднаведзь маскоўскаму журналісту, набіжаному да крамлёўскіх кабінетаў. Характэрна, што прозвішча журнaliста таксама пачынаецца з літары «П»!

Разам з тым варта нагадаць, што кожны тыдзень «Беларусь сегодня» друкуе дадатак «Союз. Беларусь — Россия», орган рады міністраў саюзнай дзяржавы. Тае самае «саюзное дзяржава», «дзяржавы сакратаром» якой з'яўляецца спадар Барадзін. Але гаворка ціпер не пра расейскіх чыноўнікаў ды расейскай мас-мэдія. Гаворка пра пазыцыю беларускіх чыноўнікаў і беларускіх СМИ. І хача прынцыповых разыходжаній паміж дзяржавыні чыноўнікамі і дзяржавой праці быць ня можа, ёсьць, як бачым, некаторыя іноансы.

Рэфэрэндум ужо не патрэбен

Канал СТБ — своеасаблівы беларускі аналітік маскоўскага ТВЦ — ніядаўна распачаў сэрню ток-шоў пад назвай «Жорсткая размова». У адной з першых перадач закраналася, у прыватнасці, сучасная расейская палітыка. Зразумела, «жорсткую размову» на беларускім тэлебачанні можна весьці толькі аб тым, што ад-

на называць рэгулярнымі, але на- ўрад пі сябровскім.

Цізначае ўсё вышэйсказанае, што беларускія ўладныя эліты і апазыція пачалі гаварыць на адной мове? У пераносным сэнсе, зразумела, паколькі беларускі мовы «эліты» па-ранейшаму цураеца. Цізначае, што закіды дзяржавыні мас-мэдія наконт расейскай імпэрескіці, што Беларусь-канчатка стала на плях нацыянальнай дзяржавыні і суверэнітэтам улады ніколі не ахвяруюць?

Чыноўнікам німа чым размаўляць

Зразумела, гаварыць аб беларускай уладнай эліце як аб чынмасці юлем і адзінам не выпадае. Частка яе пчыльна звязана з расейскім ВПК, палітычным істэблімантам, дай проста са спэцслужбамі. Для гэтай часткі «эліты» нацыянальныя канцтоўнасці не звязаныя, мікка ка-жучы, прырэгытнікі. Астатнай жа часткі, якая аб'ектыўна павінна быць запікаўлена ў дзяржавай незалежнасці Беларусі, прости цяжка ўсьвядоміць, а тым

Послы падзеі

залежыць ад яе здольнасці пасъядлоўна праводзіць уласную лінію, незалежна ад таго, што будуть гаварыць улады ў Менску, Маскве ці Бруслі.

Больші сфармуляваць свае інтарэсы — прости ўсю сваё выхаванні і сытуацыі «выхаванні» па ўладных структурах. Галоўнай гарантыйнай такога выхаванні з'яўляецца адсутнасць уласнай пазыцыі. Прынцып «не высоўвацца» ніяк не дапамагае яе выразнаму акрэсленію.

У тых умовах задача апазыцыі становіцца і больш простай, і больш складанай адначасова. Каля не лічыць перамогу ў наступных прэзыдэнцкіх выбарах галоўнай задачай — а такая перамога ў сёньняшніх умовах выглядае немагчымай, — то што тады выходзіць на першы плян? Ня крытыка ціпернай улады ў першай асобы пэрсанальна, бо вялікай, найболей актыўнай і сывядомай часткай насељніцтва і без таго ставіцца да ўладаў досыць крытычна, а выразна сфармуляваная альтэрнатыўна пярэшнімі становічэствам.

Янчэ ніядаўна галоўнай праблемай апазыцыі выглядала пра-блема ёднасці. Ни мела вялікага значэння, хто будзе адзінным кандыдатам на выбарах: нацыяналіст, камуніст і ці ліберал. Прынцыпова важна было, каб ён быў, каб можна было ад яднаніцамаганіті вельмі распыленай апазыцыі вакол нейкай асобы, якая аб'ектыўна, а не дзеля нейкіх харызматычных якасцяў, стане цэнтрам сілы. Дакладней — адным з цэнтраў сілы, здольным процістаяць моцнай уладзе.

І вось ціпер адзіні кандыдат ад апазыцыі ёсьць. І хача вакол яго вірюць і янчэ будуть віраўца палітычнай страсці, асабістай амбіцыі, крываў ды непара-мены, факт стаўся фактом. Цэнтар дэмократычнай палітычнай

сілы пачаў фармавацца. Але гэта гара недастатковая, каб зъяніць сътуацию ў краіне. І ня толькі таму, што ціпер асока адзінага будзе навідавоку і па ёй будуть біць з праагандысцкіх гармат усіх калібраў. На першы плян выходзіць то, што заўсёды лічылася сумнай матэрыяль, асаўбів сарад жураналіст, — праграма кандыдата. Вядома, доўгіх праграм выбаршчыкі ніколі не чытаці і чытаць на будуть. Але могуць і павінны быць нейкія асноватворчыя моманты, зразумелы ўсім. І перш за ўсё — той самай частцы ўладнай «эліты», якая хоча, але ня можа пакуль сфармуляваць свае інтарэсы. У яе праста німа свай мовы — у літаральным і пераносным сэнсе. Есьць толькі нежаданне залежаць ад прыхамаў аднаго чалавека і ад ізвешткіў аўяднання з матутынісцам суседам, якое чигчога добра, прынамсі сёньняшній эліце, не абяцае.

Памы і аўтарытэт

Гаворка не абытъм, каб знайсці нейкага патэнцыйнага кандыдата ў прэзыдэнты ад улады да заключыць з ім саюз ці зъдзелку. Сённяня такога кандыдата папросту німа. Шукаць яго ў атачэнні прэзыдэнта — ўсё адно, што лічыць анёлаў на канцы голкі. Гаворка аб тым, каб ва ўладных, перш за ўсё сілавых, структурах знайшлися людзі, якія на станцуць ахвяраваць сваёй рэпутацыі, выконваючы злачынныя загады ў крэзінай сътуацыі. Сённяня да таго сътуацыі, выгяде, янчэ вельмі далёка. Але таму менавіта сёньня янчэ на позна схільць на свой бок, хача б маральна, тых чыноўнікаў, якія не заплімілі сбе злачынствамі.

Гэта не азначае, што трэба зь людзьмі з уладнай падўнамоцтвамі, але вельмі аблежаванай адказнасцю весьці нейкай пікому не патрабнай і не зразумелай палітычнай гульці, што ім траба даваць нейкія палітычныя авансы. Напачатку траба сфармуляваць дакладную ўласную пазыцыю па ўсіх пытаннях — у тым ліку і па пытаннях адносін з Расеяй. Каб не было месца для палітычных спэкуляцый ды аўбінавачанняў у адсутнасці патрэбы апазыцыі.

Апазыцыя не павінна апраудавацца і тым самым ставіць сабе ў ніявыгаднае становішча. Улада і афіцыйная прэса імкнутца змусіць яе менавіта да эгата. Таму з экранаў тэлебачання і радыёпрэманікай, старонак газэт штодня ліоцца памы на галовы апазыцыянероў, на дэмократычны рух увогуле. Уступаць у палеміку з «чэснімі» журнaliстамі, тлумачыць нешта ў сваё апрауданне бессенсноўна. Але й маўчак

восе калі апазыцыя будзе мець і пасъядлоўна праводзіць уласную палітычную лінію, прынцыпова выказвацца па ўсіх праблемах — незалежна ад таго, што будуть гаварыць улады ў Менску, Маскве ці Бруслі, — тады рана ці позна ў апазыцыі звязыца аўтарытэт, падарваць якія ня змогуц ніякія газеты разам з тэлебачаннем.

Хацялася б, вядома, каб гэта адбілося раней. Каб нашы дзецы на толькі перамагалі на матэматычных алімпіядах, але й ганарыліся тым, што яны беларусы і што яны — з Беларусі.

Украіна, дзе ўладныя эліты і апазыцыя паразумеліся дзея выратаваньня краіны, можа быць прыкладам для Беларусі. На фота: прэм'ер-ціністар Украіны Юры Еханураў (справа) падчас візіту ў Менск і першы віцэ-прем'ер беларускага ўраду Уладзімер Сямашка. Гучыць украінскі гімн.

Мажорная танальнасьць Валіка Грышко

— Як у Пэнтагоне, — шэпча сябар, калі мы падымаемся да Валіка ў офіс MTV. Атмасфера не съплюаецца зъдзівіць сваёй нефармальнасьцю, і я пачына думаць: «Як жа тут можна весела балбатаць?» Валіка Грышко можна назваць і зоркай, і публічнай асобай. Звычайна такія ўяўляюцца недасягальнімі снобамі. Піша Тэда Лі.

Глядзі сваё MTV

Калі я зьблісалася да ханаўцы у самы кацёл беларускага аналагу MTV (Валік — намеснік галоўнага рэдактара), знаёмыя атакавалі мяне пытаннямі. Праціць выведань, калі, што ды як і ці хутка.

— Хіба? — дзвіница Валік, калі я кажу, што пра беларускую MTV мадна размаўляюць. — Я думаў, ніхто нічога не ведае.

Беларуская вэрсія маднага тэлевіканала пакуль знаходзіцца ў стадіі распрацоўкі, а ў тэлевізары рэрансылюеца расейская MTV. Валік кажа, што з таго самага моманту, як беларуская служба ўстаўвіць ходу сваю хвіліну, гэта ўжо будзе наш музичны канал. Пакуль падобна да АНТ.

«Хоць адзін беларускі кліп убачыце — лічыце, што «MTV Belarus» — ужо пачнавартасны канал, — кажа Валік. — Для ўласна беларускіх праграм яшчэ час не наўышоў. Ціпер галоўнае — пакрыць тэрыторыю краіны, кісты па-чапаць сваю кроціць і гропы атрымліваць з унутрырэкламнымі блёкаў».

З 15 кастрычніка кожную суботу MTV ладзіць рэкламную акцыю на Каstryчніцкай плошчы: на вялікім экране — беларускія кліпи.

Мова мэдыхаў ад культуры

На якой мове будуть звязаныца да гледачу прыгожыя, мадныя і рухавыя беларускія дзяўчынкі і хлопчыкі з самага папулярнага музичнага канала, пакуль няясна. Валік кажа, што раскаваны мадліз, якай раскаваны валаод белаводскія, няшмат. Аднак хочацца верыць, што MTV загварыць з намі на некандовай беларускай мове съежых і ўсмешкіх малаіздэніяў.

«Трэба памятаць, што ціпер размаўляць па-беларуску — высокі палёт, — лічыць Валік. — Мне на канале патрабна мова, якая стварае клімат, бо беларуская мова — ня толькі цьвёрдла «і» і «о». Ніхай сабе чалавек з польскім, украінскім акцэнтам («базарыць», галоўнае, каф свабодна»).

Нават прасунутай і сымпатычнай дызайнэрэй з Валікавага канала скептычна ацініваюць родную

АДРЭНІЛЕН

мову і яе перспектывы. «Беларуская ціпер, як лаціна, — кажа Грышко. — На ёй размаўляюць толькі мэдыхы. Мэдыхі ад культуры». Сам Валік беларускай пабываеца праз недасканалае веданье. Экслі пісаць ён давярае пасту-нонканфідэнцію Ариёму Кавалеўску, які працуе на MTG літаратурнымі рэдактарамі.

Үчёкі ад музичнай прастытуціі

Пры гадоў таму Грышко пасправдаваў зрабіць музыку сваіх прафесій. «Містэрія гуку» прапанавала яму і яго музыкам контракт. «Але ёсьць такая мудрая ісціна: «Калі асалода робіцца працай, яна робіцца працільцем», — разважжае Грышко. — У прастытуціі та атрымліваеніі. Мы разгледзелі тады прапанову як вельмі су-р'ёзную высылку на 300 канцэртаў у год. Да таго ж напы патэнцыйныя працаўцуі самі да канца не моглі сабе ўяўіць, як можна працаваць такую музыку, як напіса, і нам

трэба было неяк перастроівацца. Тады я вырашыў наставіцца да творчасці прафесійна. Хаця на самарч канцэртэу ціпер не хапае».

Як і для пераважнай часткі творцаў, час для Валіка — штука дзфіцільнага. Таксама для творчасці не стае нармалевага мікрофону і клявішай, а гэта вельмі тармозіць працэс. Песень на дзесяць гадоў наперад напісаны, ціпер застаецца ім, капрызным, увагу ўдзяляць.

Ежа для амбіцій

Музыку Грышко паважаюць людзі розныя — маладыя скептычныя электронічыкі, прыдзіркі і разборкі, лодзі сталейшага веку, якія выраслі з «Крамы» да «Улісу». Валік прызнаеца, што ніякіх амбіцій у музыцы ў яго николі не было. Я папісала пляніма і слухаю пра «адзін вяслё выпадак»: «Аднойні ў Менск прыбылі «Сядоміночы» — мы мусілі быць у іх на разгарэве. Здаецца, для іх гэта былі першыя гасці, першыя канцэрты у Менску, а

для нас гэта быў ужо нейкі мільённы выступ. Мы прыйшлі спакойныя, сачылі, як яны настроіваюцца і нэрвова косіцца на нас, а тут і званок: «Валік, здароў, на грайце сеўні, ба пацаны бацька. Іф мала, рагтам вы лепши выступіце, а яны лажаніцца».

Падкромліваць амбіцій малглі б разныя факты. Напрыклад, да Валіка дайшлі весткі, што ў канадскай беларускай дыяспары ён — улюблёны музыка.

Шчасце

— Можаш назваць сябе шчасливым?

— Магу.

Валік пакідае урэжаныя монданы чалавека, які шмат дасягнуў, дайшоў да свайго посыху і сарубаў яго голай рукой, без пальчаткі. Людзі пікавая яму, і ён раскрываеца для іх, як будон. Сам ён прызнаеца, што такую ўпэўненасць у сабе адуць гадоў пізней тану. Да таго часу таксама розным прыходзіліся зайдмаци.

— Я аптыміст, гэта галоўнае, — кажа Валік.

«Разрадку» наш герой знаходзіць у спорце: бегае, «грушу» каубасіць.

Дзесяцігадовы сын музыкі Веня (у перакладзе з лаціны — любы сын) ходзіць на хакей, і бацька цалкам падтрымлівае яго выбар.

— Спорт я таксама лічу творчасцю, — кажа ён. — Але, калі мой сын вырашыць стаць музыкам, падтрымам яго. Нягледзячы на адсутніць грошай, гэта вельмі добры стыムул да жыцьця. На жаль, у жыцьці часта выпадае выбіраць паміж творчасцю і грамшыма. І тая самая безграшоўасць людзей у Беларусі раздражняе Валіка болыс за ўсё.

Хаця Грышко і аптыміст, і чапавекаліб, усё ж ён прызнаеца, што вакол яго няма *нятварчых* людзей, роўна як і лузэру на близкім радыёсе не відаць. Мабыць, шчасливіві і самадастатковыя прыінтыцаючы шчасливіві і самадастатковых.

Мажорна

«Бурлівія выхадныя ў кожны дом!» — кричала б MTV, калі б прапагандавала Валікай стыль жыцьця. Яно б заклікала да ранішне-вечаровай фізкультуры штодня, а таксама да туесак, клубаў, сябру і дзяячут. У Валіка ёшё адбываецца менавіта так. Яшчэ адзін абвікавы ригулат — шточвер займіца музыкай. Гадзіну як мінімум.

— Любімая моя страва — спагеті, — адлізаеца Грышко. — А піць люблю віскі, і вось яшчэ наядуна моцна палубоўся напой, які ў Турцыі кілчук ракія. Падоны да нейкіх саладкавых лекаў, 43 градусы.

— Ці маеш сваю альтэрнатыву набору скава і пыгарэты?

— Гарбата і пічаныне, — усыміхаеца Валік і а сразу ператвараецца ў малое дзіця. — Люблю салодкае. Ой, як люблю печаныя яблычки!

Пра свой імідж Валік думае, і думам яшчэ як. Ні можа намеснік галоўнага рэдактара каналу, які рызыкуюць стаць самым маднішым у Беларусі, «забіць» на зыненії выгладіць.

— Кожны чалавек павінен са-чыць за модай, за сабой і за сваім стылем, — кажа Валік. — Хаця мода таксама ёсьць розная: ёсьць асобная ў мэталісту, асобная ў хіп-хопэру, асобная ў мажкору.

— А ты да какого належышь?

— Я да мажкору, — сочыць Валік за звычайны рэакцыйны на гэтае «абразыўлівае» слова і працягвае, каб напы твары на зморшчыліся, як сухі груш: — Гэта я нялеске слова. Мажор — пазытыўны чалавек, які апранаеца па зыненім баку моды. У яго няма свайго акрэсленайа стылю, ён апранаеца, як апранаеца ўзялікі.

На гэтыя наўыйшэйшай ступені мажорнай ноце мы пакідаем Валікай Пэнтагон, які павінен будзе стаць працай і прытулкам у найвышэйшай ступені глямурных людзей, якія праць нейкі час біснисніць вачымы з тэлеэкрану, здаўшыся нам спакушальнымі ці на вельмі, прыгожымі ці на надта, і вырашыць пытаныя мажкорнасці — не мажкорнасці мы будзем, глядзячы на расейскіх аўтрапаў і маш мадніоўскіх. Такія ў нас будуть *свасе*.

Кручок для французаў

Польшча прываблівае турыстаў сантэхнікам.

«Жывіце ў Францы? У вас чикуць трубы? Польскі прыгаужун-сантэхнік не прыедзе да памагчы вам! Прыйжджаце лепей вы да нас на курорт!» Такія надпісы азбабляюці плякатаў з выявай сантэхніка-плайбоз, што ў чэрвень з'явіліся ў Францы. Рэкламная кампанія Польскага турыстычнага аддзялення ў Парыжы (Polish National Tourism Office) дасыпіла падсмеўваещаца з французаў, якія прагаласавалі супраць Канстытуцыйнага ЭЗ. Адной з асноўных прычынаў была боззіз французаў перад прывідам: мітычным вобразам «польскага сан-

тэхніка», які адбяроў ў французаў працу, пагадзіўшыся працаўца за капеўкі. Польскі сантэхнік стаў галоўным жулем агіткампніі левых супраць Эўраканстытуцыі.

Упершыню сантэхнік з'явіўся на інтэрнэт-сторонцы пaryskagazeta.pl, якія аддзяленне «Польскай турыстычнай арганізацыі». Ён зрабіў фурор. За трохлетнія месяцы колькасць візітаў у пaryski ofісе ПТА павялічылася на 38% (у парыжаніні з адпаведнымі прыездам 2004 г.). Цэнтар наведалі 9,8 тыс. запікаўленых у прыездзе ў Польшу. Амань на 40% зрасла таксама коль-

касць запытаў наконт краіны, што высыпаліся ў пaryskie пасыплюсті ПТА электроннай поштай. А колькасць наведванняў ўеб-сайту кампаніі падскочыла ў дзесяць разоў. «Кампанія мела надзвичайнай посыплю», — гаворыць Каміла Лучынська-Вільчак, спэцыяліст ПТА па сувязях з грамадзкасцю. Ужо відома, што Польшчу ў гэты летні сэзон наведала больш турystaў з Францы, чым звычайна (рост склаў каля 20—30%).

Тварэнні рэкламнай кампаніі стаў 21-гадовы Пётар Адамскі. У камбінэзоне, абвешаны

сантэхнічным рыштункам, мускулісты прыгажун на фоне гораў і рачунак запрашае ўсіх ахвотных наведаць Польшчу. Стваральнікі рэкламы забілі двух зайцоў: зрабілі рэкламу Польшчы і зымскіх настроў французаў.

Пра незвычайную кампанію пісалі газеты ва ўсім сьвеце — ад Аўстраліі да Каломбіі. Усяго з'явілася 250 публікацый у прэсе. Усе артыкулы былі сабраны і выдадены ў форме кнігі. Яе мяркую распаўсюджваць ПТА, якія налета зібрацца выдаткованаць ішчэ больш грошай на рэклому.

Паводле gazeta.pl

Ватыкан супраць боксу

Папа Бэнэдыкт XVI асудзіў прафесійны бокс. У часопісе «Чывілта католіка», які адпостройвае афіцыйную думку Ватыкану, з'явіўся артыкул пад назвай «Амаральнасць прафесійнага боксу». «Для дзяялкі, якія кіруюць прафесійным боксам, спартсмен не чалавек, а машина для зарабляння грошей», —

пиша «Чывілта Католіка». У якасці прыкладу прыводзіцца смерць Левандзіра Джонсана, які скану пасля бою з Хесусам Чавесам.

13 кастрычніка, Балі.
Мішель Лэзыні, вядомая аўстралійская мадэлька, садзіцца ў машыну паліцыі. Дзэйчына была арыштавана па дарозе ў клуб, бо паліція знайшла ў сумачы мадэлі дзяле таблеткі экстазі. Калі віна Мішэль будзе даказана, за захоўванне наркотыку ёй пагражае пакаранне да 15 год пазбаўлення волі.

Ўолес і Громіт спалілі хату

Панядзелак прынёс стваральнікам поўнамэтражнага плястылінавага мультфільму «Ўолес і Громіт. Праклянніе труса-пярэваратніка», з аднаго боку, трохміліённы актор, 37-гадовы бліядын з суровым поглядам блакітных вачэй. Першым Крэйгавым фільмам будзе «Казін «Раяль», здымі яго рэжысёр Марцін Кемпбел, фільм будзе напісана больш

Новы Бонд

Новым Джэймзам Бондам стаў Дэніэл Крэйт, ляўрэт прэміі «Elle» як самы стыльны актор, 37-гадовы бліядын з суровым поглядам блакітных вачэй. Першым Крэйгавым фільмам будзе «Казін «Раяль», здымі яго рэжысёр Марцін Кемпбел, фільм будзе напісана больш

рэалістычны і змрочны за папярэднюю бандыяну.

НАД ШУМАМ ДЗЁН

Ёр з маслам

Хлеб называе «Віленскім», а малюем на этикетцы Троцкі замак. Але гэта ў кожным выпадку лепш за «Савушкин продукт» або «Пернікі падмаскоўныя». Лепш, але мы ўжо другое дзесяццігодзіньдзе незалежная дзяржава і можам сабе дазволіць капнучы глыбей. Піша Тадэвуш Новак.

Паўмесяца таму меў клопат: што завесіць ў падарунак у Літву? Калісці вазіў «Крамбамбулю»: пляшка і дыск любога літвіна біл пад дых. Але надакуцьця: штораз ставіць на стол адно і тое, расказваючы, што гэты даўні *суполны* напой *менавіта мы*, нашчадкі Скарныны, адрадзіл, а не духоўныя дзеці Мажвідаса. «Нарачанскі» хлеб таксама прыеўся. Хто будзе есці яго, калі ў кожным гітэрмаркеце Вільні ляжыць славутая «Vilniaus duona»?

Лепш не павёз арабінавую настоўку з дужа «мілай» назван «Бульбаш». Зы ёрам на канцы. — Бяруць, нішто сабе, нібыта, — абыякавым тонам адказала мне прадавачка на запыт аб смакавых якасцях прадукту.

— Напэўна, устрымаюся. Назва бынтэжыць, абыразліва. Мо ішчэ чаго маене нацыянальнаага? За бутор трэба! — умольна глядзея я на дзячынчуны, якія, не падымаючы вачэй, абыякава чыркала нешта ў журналычку.

І павес «беларускі» бальзам ды ўсё той жа «Радзівілаўскі» хлеб. На «Радзівілаўскі», які, аказаўцаца, «хлеб напыхаў продакт», мае сабры паглядзел з пікаўніццю: «Ну-ну...» Зрэшты, і я ня мог даць рады сабе: добра гэта ці ня надта — называць хлебмагнацім міном. Так жа, як ляпіц марку «Radzivill» на «левеа» віно, на ўніверсал у менскай Вісыянцы. Цікава, што думаюць наконт гэтага самі Радзівілы? «Всеслав Чародей», «Князь Гедемін», «Кіяз Вігвіт» — гучыць прыгона. Але не пакідае адчуванье: нешта *на тое*.

У адной літоўскай сям'і, дзе я гасціўчаваў, запіша на гэту тэму ізлагай дыскусію: ці можна выкарыстоўваць знакавыя імяны нашай супольнай мініўшчыны для прапаганды тae самае мініўшчыны такім востынам. Жонка прыяцеля — гісторык, яна дакопваеца да прычын забойства Кейстута. Таму яна вельмі эмакійна адгукнулася на вестку, што ў Горадні з'явіцца чарговы беларускі алькаголны пуд — гарэлка «Вітаўт». Ішчэ больш літвінка ўзрушылася, даведаўшыся, што беларусы пасыпелі ўжо называць «Кіяз Вігвітам» і шампанскэ.

Літоўская «ք'ұнасыць» міс зразумела. Хоць і па той мяжы часам «злоўживалі» гучными «брэндамі». Але іх бағатая кулінарная гісторыя дазваляе выкапаці і «Tejeos devunetios» — настоўку на зеліках, як горшку за «Крамбамбулю», ад якое сам Каракеўчыць бываў на сёмым небе, і, урэшце, «Міду», і проста «Літоўскую» гарэліцу. А мы свой хлеб называе «Віленскім», але малюем на этикетцы Троцкі замак. Так, гэта ў кожным выпадку лепш за «Савушкин продукт» або «Пернікі падмаскоўныя» (уявім «Смургонскія баранікі» ў Піцеры). Лепш, але мы ўжо другое дзесяццігодзіньдзе незалежная дзяржава і можам сабе дазволіць капнучы глыбей ды адпукваць даўнія рэцепты і ёткі ж старыя *арыгінальныя* назывы.

Успомніць, што варылі, смажылі і разъўялі пад «шанскай» Польшчай, пад «парскай» Расеяй, на кожчы ўжо пра «залаты век» Літвы. І «рэгеніраваць» рэцепты ды брэнды.

«Літоўскі» сыр той жа, пра які пісала «НН», — чым я ўзор для пачатку? А хлеб хай будзе «Радзівілаўскі», «Граецкі», гарэлка — «Вітаўтам». Каб жа толькі ў рэцептурах сапраўды адбілася што-небудзі са спэцыфічнай насыськага, менскага і гарадзенскага, слodyч направу было неспадзянавага смаку, а гарэлка нагадвала хаця б аддане трункі з велікакіяскага скленау.

Пакуль жа даводзіцца кожны дзень зьдзіўляцца, чаму масла «Сонейка», а шакалайд «Славянскій», а не надвартор, і ў чым жа «чародейнасць» «Веслававоўскай» гарэлкі?

Калі адчуцеце — напішыце, падзялітесь, зыверым чуйнасць нашых языкоў.

Ваяўнічы пацыфіст, ціхі абсурдyst, антнізраільскі габрэй — новы выбар Нобэлеўскага камітэту. Беларускіх кандыдатаў у сьпісе не было.

Швэдзкі нобэлеўскі камітэт даказаў, што аддае перавагу перадусім яркім творцам, не залежна ад таго, якія іныя веры і іდзенгі. Сёлета прэмія дасталася апантанаму крытыку Амэрыйкі і глябілізу, абаронцу ворагаў Вашынгтону. Усё гэта напіраўдадзі пасыльчавага рефрандуму аб канстытуцыі Іраку, на якім іракцы масава падтрымалі перамены, што адбыліся ў іхнай краіне. Лішне казаць, што такі выбор выклікаў скрыгат у правых колах. Гэтак, Сяргей Навумчык, насыннік дырэктара радыё «Свабода», абрываўся на нобэлеўскіх акадэміків, якія абрали чалавека, «кія якога нічога ня кажа». Летась у «НН» С. Навумчык крытыкаў і выбар Елізэк — патраўдзі, якіх менш вядомай цэнтральназарэйскай публіцы.

13 кастрычніка Гаральда Пінтара прачину́ся самым вядомым пацыфістам сучасніцці. Гэтamu брытанскому драматургу 75 годоў. Гэта ўжо адзінаццаты на ліку творца п'есаў, адзначаны Нобэлеўскай прэміяй, — дзесятым быт італьянцу Дар'е Фо (1997), раней узнагароды знаходзілася Бэкета Й. Піранда. Швэдзкая акадэмія ўзнагародзіла Пінтара як аўтара, «які ў сваіх творах раскрывае бездань, што тоңца за штодзённыя балбатні, і высажвае дзье́ры ў зачыненых падвалных пакоях».

Гараць Энгдал, сакратар Акадэміі, зазначыў, што весткі пра ўзнагароду засыпела драматурга зьявінаць: «Ен мала што мог вымавіць і быў папросту штасцільны». Ужо пасыля авбіягічнай вэрдыкту Пінтар прышаў перад журналістамі на парог свайго дому ў Лёндане. «Я ў разгубленасці, — сказаў ён. — Я мушу ачомацца, перад тым як падчу ў Стакгольм». У Швэцыі 10 снежня ён атрымае ўзнагароду і чэк на 1,28 млн даляраў.

Пісменнік шматкроп'я

Пінтар лічыцца прадстаўніком тэатру абсурду (поруч з Бэкетам і Інскому), стваральнікам так званай камэдыі пагрозы («comedy of terrors»), што агатле ілюзорнасць канкту паміж людзьмі і драматичную бездзялі поможнасць чалавека перад абліччам як съвету, так і ўласнай падсыўдомасцю».

Дзяя Пінтаровых «есаў» часта пачынаюцца са звязанай падзеяй, потым атмасфера гусьцее, а рэчаіснасць ператвараецца ў прывідныя кампарты. Адрысістыя, піматзначныя дыялогі ўзманічаюць адчуванні новалініцы і напруженага чаканынага. Пінтар па-майстэрску дазуе напруженыне, нічым не саступаючы ў гэтым кінематаграфічным дасліднінам Хічкока. Пінтар па-майстэрску выкарыстоўвае драматургічныя вартаўшыці, дыялогі ў яго насыщэнні, а спэцыфічнае пачуцце гумару (ен піша: «Німа вялікай рэзвінцыі паміж рэальным і нерэальнім») спрычынілася да таго, што ў англомоўнай культуре сталася звязацца называцца пэўнымі суг吁аціямі «пінтараўскімі», як у нас у Цэнтральнай Еўропе суг吁ація могуць называцца «мроккаўскімі». Невыпадкова Пінтары ўлюбленыя сірнічнай рэмаркі — слова «наўза» або шматкроп'я («рошты, ён і сам займаецца тэатральнай рэжысурой»).

У 1958 г. Пінтар напісаў: «Усё, што треба зрабіць з маставтвам, ёсьць у маставтве». Пра сваіх зірсанажаў, што звязаныя таўкуцца ў песьніце аднаго пакою, ён гаворыць: «Менавіта ў песьніце яны для мене як на далоні».

Крытык клікі Буша

Гаральда Пінтара нарадзіўся 10 кастрычніка 1930 г. у сям'і краўца-габрэя ў бедным лёнданскім раёне. У 1948 г. паступіў у Каралеўскую акадэмію драматычнага мастацтва, далёкімі да тэатральнай трупы «Энью Макмастэр», з якой выступіў у 1954—1957 г. пад спэцічнымі псузданінамі Дэйвід Бэйран. Першыя вершы апублікаваў у 1950 г., хоць сапраўдным дэбютам сам

Нобэль

для абаронцы Мілошавіча

лічыць публікацыю ў 1957 г. аднаактую «Пакой».

Срод іншых ранніх Пінтаравых твораў — «Дзень нараджэння», «Падстаўка для закусак», «Віртаны дадому». Славу прынесла п'еса «Вартаўнік», паставлена ў 1960 г. Да пазнейшых п'ес належыць «Пэйзаж» (1967), «Цішыня» (1968), «Чарка аглаблевая» (1984), «Горная мова» (1988).

«Ягоныя творы маюць прыхаваныя палітычныя зместы, — мяркуе Рафаэла Арольд, крытык з газеты «Монд». На сіную думку, выбар ляўрэата Нобэлеўскай прэміі робіцца «сусё больш радыкальнім». У якісці пракладу называецца Даф' Фо, а таксама аўстрыйскі Эльфрыд Елізэк (2004).

Пінтар не толькі пісменнік, але і грамадзкі дзеяч. У 1949 г. ён адмовіўся ад вайсковай службы з пасыпіснікамі перакананіні, у 1980-я крытыкаў урады Маргарэт Тэтэр з Рональдам Рэйтана, а ў 1996 г. адхіліў ганаровы дваранскі тытул, нададзены прэм'ерам Джонам Майджаром.

Пінтар на любіць СМІ, ён трывалыца да ісціблішмэнту.

У апошнія гады Пінтар часцей бывае на мітынгах, чым на спэце. Ён заявіў на пасяджэнні брытанскага парламенту: «Будзі ягоная кішка хоцьчунь кантроліроўці ўсеве съвет і яго прыродныя багацці. Г ім начхцаць, колікі яны заб'юць людзей, каб дасягнуць гэтай мэты». Атаку на Ірак Пінтар называў «законіна санкцыяўнавым тэрарызмам» і «нагадай для сораму кожнаму брытанцу». Тон Блэр у вачах нобэлеўскага ляўрэата — паскуда, а Буш — адпеты злачынец. «Тэрарызаваныя іншыя — шматгадовая амэрыканская традыцыя», — сказаў Пінтар у кастрычніку 2002 г. у Палаце грамадаў. У 2003 г. ён напісаў іранічны верш «Божа, захавай Амэрыйку» для п'есы «Новыя сусветныя парадак» — 10-хвілінны сатырычны адказ на вайну ў Персыдзкай затоцы.

Палітычны ўміяцьніце NATO ў канфлікце ў Косаве працізаконным, інцыдыяні суд над Слабаданам Міловічым Пінтар называў цалкам прадузятым і неаб'ектным

ным. У 2001 г. ён уключыўся ў дзейнісці Міжнароднага камітэту па абароне Мілошавіча. У лютым Пінтар пагражаў, што парэз з кар'ерай драматурга і зойміца выключыць палітыкай: «Я напісаў 29 п'ес. Хіба гэлага ні досьць?» Тым ня менш, ён падрыхтаваў для радыё пастаноўку «Галасы», якой ВВС адзначыла яго 75-гадовы юбілей.

Муж Вілен Мэрчэнт

Пінтар усебако сцьвердзіў сябе ў кіно. Ён пісаў як арыгінальныя сцэнары — напрыклад, да фільмаў Джозэфа Лоузі «Слуга» (1963) і «Здарэнне» (1967), так і адаптациі чужых твораў — сцэнары да стужак «Пасланец» (1970) паводле Леслы Хартлі, «Жанчыны французскага лейтэнанта» (1981) паводле Дж. Фаўзі і «Працэс» (1992) паводле Ф. Кафкі. У 1977 г. выйшаў яго так і не ўвасоблены на экране, але знакаміты сцэнар паводле «У пошуках страчанага часу» Маргеля Пруста, напісаны для Лоузі.

Пінтар 22 разы выконаваў эпізадычныя ролі ў фільмах, сярод апошніх стужак — «Парк Мэнсіфід» (1999) і «Кравец з Панамы» (2001).

У 1956—1980 г. Пінтар быў жанаты з актрысай Вілен Мэрчэнт, якая грала ў многіх ягоных п'есах. Ад першага шлюбу мае сына Дэйніла — літаратора і музыка.

На пачатку 1960-х ён філітраў з журнالісткамі Джанай Бэйвел. Пра гэтыя трохувогінік ён расказаў у сцэнары да фільму «Здраў» (1983). У 1980 г. ён ажаніўся з пісменніцай Антоніяй Фрэйзэр, аўтаркай біяграфічнай літаратуры, у тым ліку жыццяў Кромвэла і шматлікіх жонак Гэнрыха VIII.

Хобі ў пісменніка чытаць ангельскаса — крикет.

Трапна, але позна

Нобэлеўская прэмія для Гаральда Пінтара на першым. У 1967 г. ён атрымаў брадвіцкую ўзнагароду «Тоні» (1967) за «Вяртаные дадому», узнагароду Лоўрэнса Олі-

вера (1996), а таксама прэміі імя Пірандэла і Мальера.

Прысуджэнне ўзнагароды Пінтару спадабалася леташній ляўрэатцы Эльфрыдзе Елізэк: «Зноў пісменнік зь левага флянгу, і пісменнік выдатны». Брытанцы таксама ў захаплены. «Мне ў галаву не прыходзіць нікто больш варты гэтай узнагароды», — заявіў драматург Алан Аўкборн.

Прыхільна паставіўся да вэрдыкту швэдзкай акадэміі польскі крытык Марцэль Райх-Раніцкі: «Добрае, слушнае пашынне», — хоць, на які думку, узнагарода прыйшла да 75-гадовага пісменніка «трохі пазнавата».

Беларускі тэатральны крытык Вячаслаў Ракіца захапляеца выбарам Акадэміі. «Гэты Г. Пінтар націсціў тэатральныя, яны дали штуршок для разыўцы ўзрэпейскага тэатру», — сказаў ён на хвадах радыё «Свабода». Цепыца і самы прызнаны з беларускіх драматургіў Аляксей Дудараў: «Драматургія — гэта самы складаны жанр, і драматургія на такім. А драматургія таго віду, як сёлетні Нобэльскі ляўрэат, яшчэ менш».

«Узнагарода для Пінтара, даўно прызнаўшыя клясіка тэатральнага авангардызму, зъўліяеца трохі запыненай», — заявіў польскі драматург і празаік Томаш Любенскі. Ён спадзіваўся на прысуджэнне прэміі болыс актуальным на сёнянін час пісменнікам — Амосу Озу, Варгасу Льесу ці напашам земліку, польскам пісменніку родам з Пінску, Рышарду Капусцінскому. «Пінтаравы п'есы ўжо не карыстаюцца такай папулярнасцю і наставіцца так часця, якіх у 1960-я ці 1970-я гады», — кажа Любенскі, але адразу падкрэслівае: «Пінтар заслужыў Нобеля, бо ён «клясік сучасніцці, майстар філіграннага дылягуту і стварэння напружання».

Ніхто з беларусаў у шорт-лісті швэдзкіх крытыкаў на трапі. Чакалася, што прэмія можа дастацца сырыйска-ліванскаму паэту Адонісу або канадскому пісменніку Маргарэт Этвуд. Нашы суседзі літоўцы й латышы прынапоцні на «Нобэль» сваіх паэтаў Сігітаса Гяду й Візму Бэлішавічу, самыя вядомыя польскія пісменнікі Гаральда Пінтара, якіх заслужыў Нобеля, але адразу падкрэсліва: «Пінтаравы п'есы ўжо не карыстаюцца такай папулярнасцю і наставіцца так часця, якіх у 1960-я ці 1970-я гады», — кажа Любенскі, але адразу падкрэсліва: «Пінтар заслужыў Нобеля, бо ён «клясік сучасніцці, майстар філіграннага дылягуту і стварэння напружання».

Беларускі ПЭН-пінтар у верасні падтрымаў ініцыятиву грамадзкасці пра вылучэнне на «Нобэль» Народнага паэта Беларусі, усенародна шанаванага Рыгора Барадуліна. Бяда беларусу ў тым, што ў сувесе амаль німа перакладчыкаў з беларускай, і ніхто из дباء пра іхнюю падтрымку — справу, якая вымагае мільёны капіталаў-кладнікі. Ды лапулярызация літаратуры стала ў нас справай энтузізму. У адрозненіні ад той самі Літвы, дзе праводзіцца магнітабная фэстываль пэзіі, а літаратурны віданыні на душыні ніякія палітычныя цензуры. Таму нашы прэміі яшчэ на пішчані — іх здабудуць вольныя творцы, якіх будзе ўзгадоўваць вольная і сапраўды беларуская дзяржава.

Мікола Бугай

Інфармацію ў Інтэрнэце пра сёлетнія ляўрэата Нобэлеўскай прэміі па літаратуре Гаральда Пінтара — драматурга, паэта, актора, рэжысёра, грамадзкага дзеяча — можна знайсці на многіх сайтах.

Афіцыйны сайт Гаральда Пінтара — www.haroldpinter.org.

Біографія Гаральда Пінтара, расказы яго біографа Майкла Білінгтана — www.bbc.co.uk.

Разгорнутая біяграфічная нататка на сایце, прысвечаным Нобэлеўскай прэміі — <http://nobelprize.org>.

Пінтар у «Вікіпедыі» — <http://en.wikipedia.org>.

На гэтай старонцы можна таксама пазнаміцца з літаратурнай крытыкай твору Пінтара: <http://www.contemporarywriters.com>.

Мікалай Халезін: Пінтэр актуальны для Беларусі

Але ягоная мова чужая
для нашага нэабуржуазнага,
мяшчанскаага, кансерватыўнага
тэатру.

Песы нобэлескага ляўрэата Гаральда Пінгзера не карыстаюша шырокай вядомасцю ні ў Беларусі, ні ў нашых суседзяў. У Польшчы толькі Новы тэатар (Лодзь) мае ў рэпертуары пастаноўку «Дзең нараджэння Стэнлі». У 1970-я Пінгзера п'есы ставілі досыць часта: у Польшчы было пастанута 15 твораў. У Беларусі нобэлескага ляўрэата ні ставілі ні за саветамі, ні ціптер. І нават не перакладалі. Толькі часопіс «ARCHE» перакладаў Пінгзера памфлет супраць вайны ў Іраку. Перакладчык Зыміцер Колас лічыць, што акурат актыўная антыамэрыканская пазыцыя

дапамагла Пінгзру атрымаць сёлета Нобэлескую прэмію.

Драматург, грамадскі дзеяч Мікалай Халезін адзін з наймногіх у Беларусі, хто добра абазнаны з творчысцю набэліянта: «Калі прыяжджаў Стопард, мы амбяркоўвалі, што шырг твораў Пінгзра быў бы актуальны для сеніншнай Беларусі». Актуальнасць Пінгзераўных п'ес Халезін бачыць у пошуку нетрадыцыйнай тэатральнай мовы. «Але Пінгэр — адзін з тых аўтараў, якія не пасукоў ціперашнікам беларускаму канцэктру. Яго мова — чужая для нашага нэабуржуазнага, мяшчанскаага, кансерватыўнага тэатру. Ніводзін з ціперашнікам беларускіх тэатраў ні можа засвоіць яго мовы: да гэтага не падрыхтаваны рэжысёры і акторы і зусім не падрыхтаваная публіка. Яна прызыначае да мовы савецкага тэатру».

Аляксей Дудараў лічыць, што «тэатар ня можа быць адольковым. Калі існуе адзін толькі тэатар абсурду — гэта абсурд. Калі існуе адзін толькі тэатар сацрэалізму — гэта таксама абсурд». Аднак і Дудараў скептычна ставіцца да перспектывы пастаноўкі Пінгзераўных п'ес на беларускай сінэ.

Ці ёсё так фатальная для гледача з п'есамі ангельскага драматурга? Мікалай лічыць, што ёсьць гледачы, якія прагнучы менавіта такога тэатру — нетрадыцыйнага, авангандага: «Мы — «Свабодны тэатар» — ставім якраз такія спектаклі, дзе акторы гаворяць іншай мовай. Есьць моладь, яна ні ходзіць у Купалаўскі тэатар, але гатовая пайсці ў клуб глядзець «Ільхом» — вельмі складаны спектакль. У гэтым сэнсе Беларусь — унікальная краіна, дзе камэдыйным, антэрпрызнымі, камэрцыйнымі пастаноўкамі займаюцца дзяржаўныя тэатры, а сур'ёзныя

пастаноўкі ідуць у антэрпрызах».

Нобэлескія ляўрэаты-драматургі (Бекет, Ф., Пінгэр) вызначалі новыя ідэі, таму яны не запатрабаваны ў Беларусі, лічыць Мікалай Халезін. Прычына такої сітуацыі — у палітыцы: «Калі німа шчырасць ў СМІ, яе начынаючы шукаць у іншых сферах. Бокажнае вальнадумства, усялкі пошуку новых ідэй разбираюць асновы ўлады. Тое самае з сучаснай беларускай літаратурой. Я быў вялікім скептыкам адносна яе запатрабаванасці. Але я бачыў, як у адну з менскіх кавярняў набіраеща поўную залі на пастычныя чытанні. Калі выйшаў роман Уладзімера Някляєва «Лабух», у мене пыталіся літаральна прападзіць, ці не могу я знайсці гэтыя твор, каб пачытаць. Не Шамякіна пыталіся. Таму што людзі шукаюць гэтай новай шчырасці, новай мовы».

Адам Воршыч

Апошнія гады Пінгэр піша найбольш публіцыстыку. Адны захапляюцца ёю, другія зъедліва крытыкуюць. «Калі Пінгэр так ня любіць Захаду, чаго ж ён сам жыве ў краіне Блэрса, а не пераедзе ў Іран ці Ірак?» — напісаў на форуме, дзе амбяркоўвалася прамова «На мове бомбаў» адзін з наведнікаў. Тады Садам яшчэ панаваў, сабраўшы на чарговым рэфэрэндуме 100 працэнтаў галасоў. «Свабода вартая любых ахвяраў. Свабоды не бывае без ахвяраў. Калі б усе былі Пінгзрамі, свабода ня мела б шанцаў», — напісаў другі. «Калі Турцыю, Японію і постглітерайскую Нямеччыну заганялі ў дэмакратию, гэта таксама было балюча. Затое ў выніку збудаваліся больш спрэядлівые грамадзтвы», — напісаў трэці. «Пінгэр лае заходнюю цывілізацыю. Але хіба ня гэтая цывілізацыя ставіць чалавека па-над усё? Калі Пінгзра вылечылі ад раку, дык гэта дзякуючы заходнім цывілізацыям, якія развівала такую мэдыцыну», — піша чацверты. «У Амэрыкі свае інтарэсы, у альбанаў ці курдаў свае. Калі яны супадаюць, падзякую Алагу. Ня трэба машаць усё да купы», — адрэагаваў нехта з Прыштыны. «Дэмакратыя павінна быць з кулакамі. Інакш такія Лукашэнкі ці Хусэйны ўрэшце зъядуть заходні съвет, як Гітлер хацеў зъесці», — яшчэ адно меркаванье. Гісьменык — гэта ня тое, што дыплематы. Гісьменык — ён для таго, каб прымушаць людзей думаць.

На мове бомбаў

ГАРАЛЬД ПІНГЗЕР

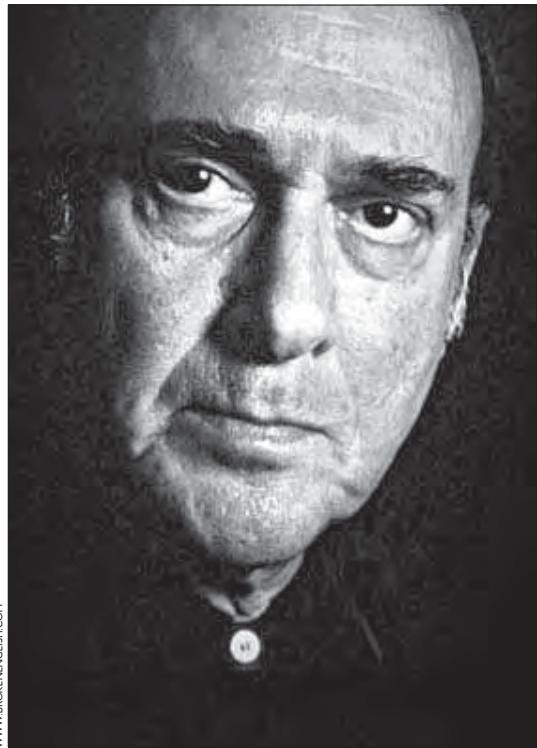
Яхварэў на рак і ў пачатку году перанёс сур'ёзную апэрацыю. Сама апэрацыя і ёе вынікі сталі для мянэ кашмарам; я адчуў сябе плыўшчом, якога зацягае на дно глыбокі, змрочны, бязъежавы акіян. Цешуся тым, што не патаную, што яшчэ жывы. Аднак, пемонгшы цемру ўнутры сябе, я трапіў у іншы, усёабдымны кашмар — у атмасфэру амэрыканскай гістэрыі, невуцтва, ваяўнічай фанабэрні. Самая малютна нація, якую ведала чалавецтва, аналічылася цяпер на ўсесь белы съвет.

«Хто ня з намі, той супраць нас», — прамовіў прэзыдэнт Буш-малодшы. Ён дадаў: «Мы не дазволім, каб ў рукі найгоршых лідэраў съвету трапілі найгоршыя віды зброі». Слушна, дзядзька Буш. Зірні ў люстра — убачыць якраз таго лідэра, якога меў на ўзвес.

Цяпер Амэрыка разгортвае найбольш дасканалыя систэмы «зброй масавага знишчэння», гатовая скарыстаць іх там, дзе лічыць патрэбным. Яна ўзброеяна лепш, чым усе астатнія краіны, разам з узятыя. Амэрыка выйшла з міжнародных пагадненняў аб бялягічнай і хімічнай зброі, адмовілася пусціць інспектараў на ўласныя заводы, дзе куеца тая зброя. Развоюджаныя паміж публічнымі звязаві амэрыканцаў і дзеяньнямі амэрыканскага ўраду набылі амаль камічны характар.

Амэрыка лічыць, што 3000 ахвяраў у Нью-Ёрку 11 верасня — адзінныя ахвяры, што маюць значэнніе, бо гэта ж свае, амэрыканскія мэрцівякі! Астатнія мэрцівякі — нерэальныя, абстрактныя, неісікавыя.

Не чуваць згадкі пра 3000 съмерціў у Аўганістане. Забытыя сотні тысяч ірацікі дзяцей, пазабуйных лекаў праз амэрыкан-

www.breitling.com

скія і брытанскія санкцыі, — дзіцей, якія памерлі. Ніхто ня кажа, што ўранавыя адкіды, ужытыя амэрыканцамі падчас вайны ў Заліве, жахліва ўзыялі ўзоровені радыёны ў Іраку. Там нараджаюцца дзець без мозгіў, без вачей, без геніталій.

Хто памятае пра 200 000 труп-аўва ў Ўсходнім Тыморы (1975 год)? Людзей забіваў інданезійскі ўрад, але па ўказы і падтрымцы Злучаных Штатаў. Аддадзены забыццю 500 тысяч съмерціў у Гватэмале, Чылі, Сальвадоры, Нікарагуа, Уругваі, Аргентыне і Гаіці, да якіх гэтаксама спрычыніліся ЗША. Ужо ня згадваюцца мільёны съмерціў у В'етнаме, Ла-

осе і Камбоджы. Байды ня згадваюцца безнадзеінае змаганье палестынскага народу, якое так хвалюе съвет.

Аднак ня ўсім даспадобы пепракручваныя падзей ціперашнія часі і перапісваныя гісторыі. Людзі не забываюць. Не забываюць ні съмерці сваіх сібіроў, ні катаваныя ды навечынны, ні тэрарызм звышдзяржаў. Людзі ня толькі помніць, а яшчэ і даюць адлуп. Жахі Нью-Ёрку былі прадказальныя і непазбежныя. Гаворкі ішлі аб распластце за пастанінныя і систэматычныя правалы дзяржаўнага тэрарызму з боку Амэрыкі — на працягу дойгіх гадоў, ва ўсіх

частках съвету.

У Вялікабрытаніі публіку ціпераў папярэджаюць, каб яна была «пільнай», гатовая да мажлівых тэрарыстычных актаў, але папярэджаюць гучнае абсурдна. І як жа траба разумець ту публічную пільнасць? Усе павінны хадзіць, захутаўшыся ў шалкі, каб рабтам не глынуць атрутнага газу?

Атакі тэрарыстаў цалкам імаверны, і яны будуть вынікам брыдкага, ганебнага пабягушніцтва нашага прэм'ер-міністра пе-рад Амэрыкай. Здаецца, ніядаўна ў лёнданскім метро было праду-хілене распыленыне атрутнага газу тэрарыстамі. Аднак у наступны раз атака можа стаща пасыховай. Тысячы школьнікаў штодзень съяздзяць у метро — калі яны загнучы ў выніку тэракту, увесць ціквар адказнай ляжа на плечы прэм'ер-міністра. Ніяма чаго казаць, што сам ён не карыстаецца паслугамі лёнданскага метра.

План вайны супраць Іраку — фактычна плян наўмыснага за-бійства тысяч мірных людзей пад маркай вызывання іх ад дыктатуры. Амэрыка і Вялікабрытанія прадаўжайцца сваю гонку, што прывядзе толькі да эскаляцыі гвалту ва ўсім съвеце і ўрэшце да катастрофы. Аднак відавочна, што Амэрыка зынема-гае ад жаданьня напасць на Ірак. Мяркую, што напад будзе — на толькі тому, што Амэрыкы карціць захапіць кантроль над ірацікай нафтай, а яшчэ і на туму, што ціперашні амэрыканскія адміністрацыі — гэта крыважэрная дзікія жывёліна. Бомбы — яе адзінна мова. Мы ведаєм, што многія амэрыканцы жахаюцца паводзінам уласнага ўраду, але, тым ня менш, застаюцца бездзапаможнымі.

Калі ёўрапейцам ня стане са-лідарнасці, глузду, съмеласці і волі дзеля адказу на выклік, кінуты амэрыканскімі ўладамі, для характеристыкі Эўропы вы-датна падыдзець слова Аляксандра Герізна: «Мы не дактары. Мы — хвароба».

Урывак з прамовы
Гаральда Пінгзера ў нагоды
атрыманнага гарнораў
ступені ў Туринскім університе-
тэ. 13 снежня 2002 г.

АНАТОЛІЙ КРЫЦІК

Да грамадзянаў свету

АЛЕСЬ АРКУШ

у Жодні на мосьце
пад якім шуміць вадаспад
гладжу на гульно пырскай

успіваюць відзе жыць
дзяцінства

трансляцыя праўз дзесяцігодзьдзі

Пліса ашчадна
(даражыць кожнай кропелькай)
коціць свае воды
у Бярэзіну

вадаспад як мытня

кожная кропелька
праходзіць агляд

недзе там унізе
пад замшэлым каменем
схаваўся мінтуз
з майм залатым крушком
у роце

шлях ад электрычкі
да матычнага дому

колькі разоў ім кіраваўся!

у розныя бакі

і вельмі рана-раненка
і ўдзень і ўночы

нёс думкі і мары

а яшчэ
матычына блаславенне
і клопат і трывогу

пакуль гэты шлях існуе
датуль я прывізаны пупуванай
да цббе
моі родны горад

себар-аднаклэсьнік
запрасіць да сябе ў госты

сядзім ля става на лавачцы
і гядзяме маладосць

побач Пліса гайде на сваіх хвалях
белатварыя лілеі
а за ракой
пачынаецца знамёны лясок —
зялёны пасам ён выцягнуўся ў бок
карпусу піянэрлагеру
у якім штолета ты бавіў
вольны час сваіго дзяцінства
ци растуць зараз у тым ляску
суніцы!

ци греюца на іглістых съежках
яшчаркі?

ци хаваюца пад маладымі елачкамі
сямейкі масльякоў?

ци варта ўсё гэта спрадукваць?

на шляху да майго летняга дамка
ляжыць вялікі камень

ідучы побач
я заўсёды цікуну разглядаю
валун

нажу́жо такую дакладную геамэтрыю
яму надала прырода

калі гэта зрабіў чалавек
дык камень той можа быць толькі
надмагільным

вось і яшчэ адзін год
набліжаецца да скону
перагледаю свой дзённік
занатоўваю апошні падзеі

нібыта ў бухгалтарскай кнізе
паддрахоўваю баланс

сабаку накарміць
прылашчыць
зазірнуць у вочы
сказаць добрае слова

выйсці на шапцыр

паслухаваць я шамаціць ільдзіны —
абуджаная Дзьвіна
як авечыя статкі
гоніць іх
на кірмаш у Рыгу

песня вялікай ракі ў адліжную зіму

прайсціся ўздоўж берага
нічога не кранаочы
не пакідаюць съеду

укінучь у раку закаркаваную бутэльку
зь лістом да грамадзянаў свету

Полацк

Знакі прыпынку

УЛАДЗІМЕР
НЯКЛЯЕЎ

мадзка-палітычнае...

Столькі сыніца ўсяго і ўсяляка-
га, што варта было б неяк снам ад-
дзячыць. Кнігу напісаны: «Неади-
латныя сны».

Жыцьё чалавечасе — сямейнае,
суседскае. А не заводскае, калгас-
нае... Ці не саюзапісменніцкае
— паэтычнае там, празайчнае, гра-

Найболей байца, каб яго не су-

рочылі, дзяяцел — стукае і стукае па
дрэве.

Чым пазней правяраеш лята-
рэйны билет, tym даўжэй здаецца,
што ты выйграй.

Надзея — рэч ненадзейная.

Ён зьявіўся на свет, каб яго па-
райчыць, але трохі ні ў час на-
радзіўся: у сьеце адбыліся якраз
сікля-такі перамены — 1 бойей ан-
іякіх перамен нікто не хачеў.

У «Мастацтве кіно» — дзённікі
Я. Левіца, кінаведа. Чытаю запіс
пра Я. Еўтрапонку: «Усе ў яго
нікчэмнае, нават манія величы.
Убоства з панцікамі дажыць да бло-
сту на станцыі Зіма». Два сказы —
а колкі заіздрасці.

Азіраючыся назад, бачыш, што

памыляўся, а яшчэ праўз неікі час
аказваеца, што памыляўся якраз
тады, калі думаў, што памыляўся...

Бамарыць сказаў: «Час — сумлен-
ны чалавек».

Сюжэт:

Жыў чалавек... і ўсё, на што ра-
шыўся, — аднойты ў адказ на зын-
таву сарвай, кінуй, пабіў, распатаў
перед кірб'язцелем *свеа* акуля-
ры... і, калі памёр, на чырвонай ак-
самітавай підушачцы, на якіх па-
перадзе набоючыка ягоны ўзнага-
роды звычайнай нясыць, — пра-
несыслі гэтыя пабітыя акуляры.

Незразумела было, што з гэтага
павінна вынікаць, дык нічога і ня
выніка.

«Сеньня — як сёньня, а заўтра —
блінны», — бабіца казала. А Пушкін
казаў: «Яшчэ павесялімся».

АДАМ
ГЛЁБУС

Сучаснікі

2005. Кавалёва і кнігі

Школьная настаўніца фізыкі Ленка Кавалёва не чытае кніжак. «Мне зусім не цікава чытаць апісаныя чужога жыцця. Маё сапраўднае жыццё значна цікавейшае за кніжнае...» Можна было б пагадзіцца з Ленкай, каб яе жыццё было незвычайнім. А яно цалкам звычайніас: школа з выкладаньнем фізыкі, царква з праваслаўем і сотовы тэлефончык з галасамі сціплых кавалераў. Адзіна дзяцаль, якая асабіста мене звяздзівіла ў Ленчыных паводзінах, — граблюе стаўленне да беларускай мовы. «Лен, а калі рагітам цябе папросці выкладаць фізыку па-беларуску?» — «Адмоўлюся!» — «А калі загадаоць?» — «Тады мы збірмось і з'едзем у Ресею...» — «Хто «мы»?» — «Ресеі, праваслаўныя...» — «А хіба беларуская мова я можа гучыць у праваслаўнай царкве?» — «Ня можа!» — «Калі так, давядзенца зъехаць, Лен». — «І зъеду!»

1977. Караткевіч
і пераапрананье

Пісьменнік Караткевіч працаў у белай кашулі і пад гарыштукам. На нагах у яго былі модныя чаравікі. На сынцы працоўнага крэсла вісіць дарагі пінжак. Калегі любілі пакепліваць з Караткевічам: «Ты, Валодзя, ідзе з працоўнага стола, як на вясельле... Ну нашто ты апранаш самы лепши свой касціюм, калі збіраешся працаўаць вясімнацца гадзін, зачыніўшыся ў кватэры, дзе цябе нікто ні ўбачыць?»! «Так трэба?» — ляканічна адказаў Караткевіч. Трэба дык трэба? Чаму трэба? Ніхто й не задумваўся, прынамсі я не задумваўся. І вось нечакана для самога сябе я здагадаўся, чаму пісьменнік так старана апранаўся перад тым, як сесьці за стол. Усё Караткевічава жыццё праходзіла ў адным пакой, які называўся кабінэтам. Прынамсі апошнія 15 гадоў ягона гэты прайшлі ў гэтым пакойчыку з вільністамі столом, стэлажамі, перапоўненымі кнігамі, ды канапай, закіданай цацкамі. Караткевіч пісаў, спаў і лёгт у кабінэце. Ён мог месяцы ляжаць на канапе, загарнуўшыся ў дурті шаўковы халат, чытаць прыгодніцкія раманы і папіваць абачківі назапашыны канякі, а потым надыхдзіла новая раніца. Караткевіч выходзіў з кабінэту, прымайць душ, галіўся, апранаўся ў свой пакой зусім іншым чалавекам — пісьменнікам і працаўніком. Караткевіч пісаў запойна, па 16—18 гадзін, пісаў хутка — 20—25 старонак за раз, ён не спыняўся, пакуль не напіша твор ад початку і да канца. Потым пачыналася спустошаныць, дэпрэсія, хутанье ў лілёвы халат... Але праз тыдзень, праз месяц, праз тры — Караткевіч зноўку павязаў фацэтны гальштук і апранаўся ў дарагі касціюм, каб працаўаць.

Свой лёд грэ

Менская «Юнацтва» на сваёй пляцоўцы выиграла трэны запар і выйшла ў паўфінал Кантынэнтальнага хакейнага кубку.

Перад пачаткам чвэрцьфінальнага турніру, што праходзіў у Менску 14—16 кастрычніка, трэнэр «Юнацтва» Міхail Захараў у інтэрвю «Пресболу» заяўві: калі каманда не праб'еца ў наступных раундах, нічога кепскага не адбудзеца. Маўліў, мы аддам прыярытэт нацыянальнаму першынству. Такое стаўленне да ёўратурніру тлумачыща проста. У міжсезонніх двухразовага чэмпіёнаў краіны пакінуў дзясятак гульцоў. Дый Кантынэнтальны кубак не карыстаеца вялікай пашанай у хакейных супердзяржавах. Чехія, Фінляндыя, Швейцарія, Славакія яго ігнаруюць. Асыярожныя выкіданы сп. Захараў быў таксама выкліканы тым, што ў суперніку «Юнацтву» па чвэрцьфінальнай групе трапіліся даволі моцныя супернікі — «Казынк-Тарпэда» (Казахстан) да апанэнта па Адкрытым чэмпіянате Беларусі кіеўскі «Сокал». Каманды, вартыя як мінімум гульні ў паўфінале. Але лёсаваныя, заснаваныя на географічным прынцыпе, зьяўлююцца ў адну группу.

У пятніцу менчукі лёгка расправіліся ці не з галоўным сваім апанэнтам — казаскім «Казынк-Тарпэда» (Казахстан) да апанэнта па Адкрытым чэмпіянате Беларусі кіеўскім «Сокалом». Каманды, вартыя як мінімум гульні ў паўфінале. Але лёсаваныя, заснаваныя на географічным прынцыпе, зьяўлююцца ў адну группу.

У суботу 15 кастрычніка «Юнацтва» гуляла з «Хакай», што прадстаўляе аўтамонную вобласць Арагон — паўночны ўсход Гішпаніі. Пакуль слова «Хака» больш вядомас не як назоў гораду са слáўным гісторычным мінульым. У 860 г., на досьвітку Раканкісты, у яго ваколіцах граф Аснар нанес паразу маўрам, потым за маўраў узяўся знакаміты

Сыд. У сярэдзіне XI ст. горад стаў першай сталіцай Арагонска-га каралеўства — адной з апор баражы супраць арабаў. У 1479 г. дзякуючы дынастычнаму саюзу паміж Ісабель Кастыльскай і Фэрнанда Арагонскім пастаўлена сёняшнія Гішпанія. А Хака, як Наваградак, ператварылася ў цэнтр правінцыі гародом з насельніцтвам у 12 тысяч чалавек.

На Пірэнэях хакей — рэч амартарская, і ў чэмпіянаце краіны сяма і дзясятка каманды. Усе гульцы чэмпіёна Гішпаніі «Хакі» недзе яшчэ працуе і на трэніроўках прыходзяць пасля працы. Нават замежнікі — Сяргей Гаркуша, Даніэл Дзідкоўскі, Ненад Мілінкавіч — ніякія не легіянэры, а гастрабайтэры, што ў вольны ад працы на гішпанскіх прадпрыемствах час вырашылі пагуляць у хакей.

Такі прынцып камплектавання каманды накладае адбітак на яе замежных камандзіроўкі. Украінскі трэнэр «Хакі» Аляксандар Кулікоў ледзь назьбіраў гульцоў на тры пляцёркі. Ни здолеў прыехаць у Менск гішпанскі паліціянт Хуан Іруэла, які ў вольны ад праваахоўнае дзейнасці час гуляе за «Хаку». У часы тэрарыстычнае пагрозы праца паліцэйскага ў Гішпаніі надзея запатрабаваная.

Супраціўляліся арагонцы першыя дванаццаць хвілін гульбы. Пасля на працягу адной хвіліны беларусы двойны (Арцём Волкаў і Віктар Касцючонак) прымусілі Хасэ Алэнса выцягнуць шайбу з варотаў. На 18-й хвіліне «Юнацтва» забіла трэцюю шайбу, у другім пэрыядзе — яшчэ тры. Даводзіць лік да двухзначнага выхаванцы М. Захараўа на сталі,

спыніўшыся на 8:0.

У сярэдзіне другога пэрыяду галкіпер гішпанскага клубу атрымаў мосны ўдар шайбай у маску. Пастаяў некалькі дзясяткаў сэнкундай. Да яго па часе пад'яджали таварышы па камандзе, арбіты, ліпілі па плячы: ну як ты, браток, жывы? Жывы. Хасэ Алэнса знайшоў сілы працягнуць гульню.

«Юнацтва», якое гуляла ў суботу ў сымпатычных сіне-чырвона-блакетных швэдрах з мілымі беларускімі букамі, правяло сапраўдную майстар-клясы аматарамі з Арагону. Але што ўзяць з аматарскага клубу?

Закінчыў адзіную шайбу брамніку «Юнацтва» Сыціану Гарачаўскіх арагонцы здолелі толькі ў сэрэве пасылямачавых булітаў. Паводле рэгламэнту, буліты праўбіваюцца, нягледзячы на вынік матчу. Робіцца гэта дзеля выдзвішчанасці.

У суботу «Казынк-Тарпэда» перамог «Сокал», і матч «Юнацтва» з украінскай камандай ператвараўся ў фармальнасць. Але менчукі, на радасць гледачам, выйграли ётут — 2:1.

Паўфінальны раунд Кантынэнтальнага кубку пройдзе ў Славеніі з 18 па 20 лістапада. Супернікамі «Юнацтва» будуть місіцы «Акроні», «Рыга-2000», ды французскі «Грэнобл». Фінал кубку пройдзе ў вугорскім Секешфэхэрвары (13—16 студзеня). Вядомыя ўжо трох каманды-фіналісткі — вугорскі «Алба Волан», швайцарскі «Цюрых» і таліянская «Лада». Праўда, апошняя мас цяпер вілікай проблемы з фінансамі. Ніякія штучныя абароны і надуманыя пошліны расейскага аўтамабільнага рынку не дадалі станоўчага выніку, і «Аўтаваз» — спонсар «Лады» — скарачае спонсарскія выдаткі, у тым ліку як асыграваныя на спорт. Так што клуб, за які выступае беларус Алег Белкін, стаіць перад пагрозай распаду. І на факт, што возьмёшь ўдзел у вугорскім фінале.

Наступны ж вялікі хакей у Менску чакаеца ў съежні, калі Беларусь прыме ўдзельнікаў юнацкага чэмпіянату па хакеі ў дывізіёне «В», а айчынная зборная паспрабуе вярнуцца ў элиту наймажнайшых.

Алег Раівец

Трэнэр беларускага «Ювэнтусу» Міхail Захараў ужо двойчы рабіў каманду чэмпіёнам краіны.

СПОРТ СЪЦІСЛА

Навіны тэнісу

Першая ракетка Беларусі Максім Мірны вярнуўся з чацвёртага на другое месца ў сусветным рэйтынгу найлепшых парных тэнісістоў. Першас месца трывалі ягоны напарнік у парных разрадзе — швэд Юнас Б'ёркман. У мінулое нядзелью беларус разам з расейцамі Міхайлам Южным выйграў турнір

«Кубак Крамля». У адзінчынам разрадзе беларус застаўся на 32-м месцы. Між тым у Менску за Домам афіцэрства на найбліжэйшы час звяяцца крытыя тэнісныя корты.

Глебава траўма

Паўбарацца лёнданскага «Арсэналу» Аляксандар Глеб выбыў на два месяцы. Прычына — траўма калена, атрыманая ў часе

гульні футбольнай зборнай Беларусі з Шатляндыйяй. Такім чынам, беларускі футбаліст пратуспыць некалькі матчаў ангельскай прэм'ер-лігі і ўсе матцы «Арсэналу» ў груповым турніры Лігі чэмпіёнаў.

От, гэтыя акрабаты

На чэмпіянаце Эўропы ў Салёніках (Грэцыя) беларускія акробаты

здавалі чатыры ўзнагароды — два сярэбраныя і два бронзавыя медалі.

«Серафро» на раҳунку троі ў складзе Галіны Старэвіч, Таціны Мотуз, Марыі Гіруць, а таксама «юніёра» Ганны Дудкоўскай, Алісы Ўсманавай і Юліі Хрыпач. «Бронза» на раҳунку дзяту Галіны Юшко і Кацярыны

Мурашкі, а таксама мяшанага дзяту ў складзе Настасія Жарнасек і Сяргея Быхаўца.

«Зорка» і «Славія» — на вылет

За тры туры да фінішу футбольнай чэмпіянату вызначыліся каманды, што расстаюцца з вышэйшай лігай. Гэта менская «Зорка-БДУ» і двухразовы чэмпіён

Беларусі (1996, 2000) мазырская «Славія». На змену ім у вышэйшую лігу вярнуўся бабруйскі «Белшина» і віцебскі «Лякаматыў». У суботу 22 кастрычніка салігорскі «Шахтар» можа афіцыйна аформіць званне чэмпіёна. Для гэтага гарнікам дастатковая не прайграць дома жодзінскаму «Тарпэду».

AP, belapan.com, belta.by

ІНФАРМАТАР

Пракат аўтамабілю ў Менску
(вясельлі, урачыстасцьці)

PHOTOGRAPH BY

AVIS Белдзел

Пракат аўтамабілю
вул. Староўскай, 15-315
(гатэль «Беларусь»)
234-79-90

Аўта-арсэнал-пракат

Пракат аўтамабілю
пр. Скaryны, 11 (гатэль)
276-11-49, 406-11-49

Аўтакахаўс «Атлант-М»

Пракат аўтамабілю
пр. Машэрава, 31-7 (гатэль
«Плінэт»)
226-73-83, 226-78-51, 660-
29-88

Белрэнтаўта

Пракат аўтамабілю вул. Куй-
бышава, 40, офіс 1.
202-12-70, 633-01-43, факс
202-12-50

Белспортзабесьпячэнне

Пракат аўтамабілю

пр. Ф. Скaryны, 326

227-76-86, 227-77-19

Група «Сіфтранс»

Пракат аўтамабілю

вул. Свярдлова, 23

213-18-18, 601-60-19

«Лада-Аўтапракат»

Пракат аўтамабілю
вул. Скaryна, 1
275-18-05

Лімузін-сервіс

Пракат лімузіну
вул. Ульянавская, 4-19

227-87-83, 8-029-672-
26-78

Пракат мікрааўтобусаў

650-89-78, 620-24-83,
факс: 271-77-90

Пракат лімузінў

2-і зав. Багдана, 17-85
235-50-97, 8-029-635-50-
97

Швэдзкі бізнес-цэнтар

Пракат аўтамабілю
пр. Машэрава, 31 (гатэль
«Плінэт»)

226-86-86

Юкола-сервіс

Пракат аўтамабілю
вул. Кульман, 33а
237-24-10, 289-37-57

Чэмпіён зь берагоў Дунаю

У Сан-Люісе (Аргентына) прайшоў чэмпіянат свету па вэрсі ФІДЭ (прэзыдэнт — Кірсан Ілюмжынаў). Дагэтуль чэмпіёны савету быў Рустам Касымжанаў з Узбекістану, які заваяваў тытул падчас спаборніцтваў у Лівіі, дзе не гулялі наймачнейшыя. Сёлета Касымжанаў меўся праэкзамэнаваць «гроны Гары». Але Каспараў нечакана для многіх пакінуў шахматы ўзімку. Это стала ўдарам па прэстыжы гульні, і ФІДЭ тэрмінова пераўтварылася ў пажарную каманду. Урэшце, давоміліся пра кругавы турнір для топ-эліты (весем чалавек) з прызальным фондам у мільён даляраў.

Рэйтынг-фаварытам ў Сан-Люісе быў буйгарын Весялін Тапалай, шэсьць перамог, восем нічый (10 балаў).

Другое месца ў Ананда, трэцie — у расейца Пятра Сырдзілера (па 8,5 бала).

Постаў новага чэмпіёна

свету знамея аматараў:

з сярэдзіны 1990-х яго імя

Лека сам Каспараў называў галоўнымі прэтэндэнтамі на першынство. Фэміністкі ж трymалі кулаці за Юдыт Полгар — адзінную жанчыну ў турніры. Але вугорка ні спрабdзіла іх чаканыяў, заніўши апошнюю месца — 4,5 бала з 14. Першынстваў Тапалай: шэсьць перамог, восем нічый (10 балаў). Другое месца ў Ананда, трэцie — у расейца Пятра Сырдзілера (па 8,5 бала).

Постаў новага чэмпіёна

свету знамея аматараў:

з сярэдзіны 1990-х яго імя

пастаянна мільгае ў шахматных навінах. Гэта 30-гадовы халасыцкі, што вырас у горадзе Русе, на румынска-буйгарскім памежжы. Міжнароднага майстру заваяваў у 14 гаду, гросмайстар стаў з 17-ці. Ягоны стыль камэнтатары параўноўваюць з алехінскім або фішэрскім. Прагматычны спартовец, моцны ў любых пазыцыях: бліскуча завяршыў першы круг у Аргентыне, у

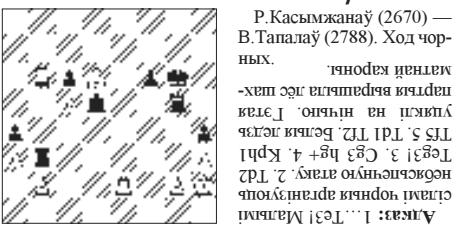
другім ахвотна пагаджаўся на нічыі, абы захаваць адрыў ад канкурэнтаў. У адроўненне ад чэмпіёна 2002 украіна Руслана Панамарова, Тапалай далёкі ад «шахматнай палітыкі».

Беларус таксама варта парадаваць перамос буйгарына: хоць ён ціперака жыве ў Гішпаніі, але ж паходзіці з небагатай «няшахматнай» краіны цэнтральна-еврапейскага рэгіёну. То, можа, і ў нас калі-небудзь свой Тапалай з'явіцца.

ВР

Як бы вы згулялі?

Р. Касымжанаў (2670) —
В. Тапалай (2788). Ход чорных.

НАШЫ ШАШКІ

Аматар лічбай

Не пасыпела рубрыка з'явіцца на савет, як асобныя чытачы запытліся: «Чаму «Нашы шашкі»? Хіба бываюць «ня нашы»?» Адказываем: мы пісамуем пісань пра 64-клетачныя шашкі, званыя «рускім», або «расейскім» (*Russian draughts*). Менавіта яны пашыраны ў краіне: ім ахвяруюць час аматары ў цыніках, на лецішчах, у турмах... Стокле-

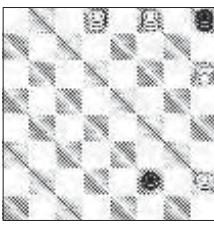
тчныя шашкі не заваявалі гэта гарада прызнання — мо таму, што па «міжнародных правілах» у нас началі гуляць толькі пасыль. Другой сус্বітнай. Нават дошак на сто клетак не відаць у продажы. Ангельская, кітайская, гішпанская, бразильская варыянты гульні ўвогуле застаюцца таямніцай для большасці суйчынінкай. Зрэшты, будзе

жаданычы чытачоў — расказам і пра экзотыку.

Пакуль рэдакцыя не зава-

лены лістамі ад шашыстаў, прыпісненімі не складаны пратэгут з кнігі съвітой паміці А. В. Ракітніцкага «Расказы пра шашкі і шахматыстаў». Аўтар этуду скаваўся па песьяднім «Аматар лічбай». Ён жыву ў XIX ст.

Ход белых. Выйгрыш

87-18-11-11, 88-87-16-85-4.
88-85-4-16-3, 86-87-16-85-4.
Адрес: 1, h2-85 D.4h2.

ВАРТА БАЧЫЦЬ

Б. Тавэрн'е.

Драма.

Гер' і Джэральдзін у Камбодзе збироша ўсынавіць дзіця. Гэта выклікае незадавальненне ўладаў. Пачуцьці супраць біоракраты.

Б. Тавэрн'е («Прынада») называюць нашчадкам Франсуа Труфо, а фільм атрымаў узнагароду глядачоў скымпнай на кінафесці ў Сан-Себасцьяні.

Нядзеля, 23
кастычніка**БТ, 22.00**

«Дзяўчына з жамчужнай завушніцай».

Валікарэнтіанія —

Люксембург, 2003, рэж.

Пітэр Уэбр.

Гісторычная мэлдрама.

Юна Грыт (Скарлетт Ёхансен) становіцца служанкай у доме мастака Ёхансэса Вэрмэра (Колін Ферт). Менавіта яна натхніць мастака на знакамітую карціну «Дзяўчына з жамчужнай завушніцай».

Андрэй Расінскі

www.kmonika.ru

Сун-Су Кім.

Усходні баявік.

Карэйскія вайяры вызваляюць захопленую ў палон прынцесу, каб насуперак ворагам і стыхіі дастаўіць і трывомам Кіната Іструды. Фільм адкрыў кінасавету і кампазытара Эніе Марыканэ.

НТВ, 21.40

«Дзікі, дзікі Захад».

ЗША, 2000, рэж. Бары Зонэнфельд.

Прыгоды, камедыя.

Комікс, навуковая фантастыка, камедыя і постмодэрнізм вестэрн у адным фільме.

Бары Зонэнфельд («Сімейка Адамсаў», «Людзі ў чорным») працавае

нечаканы погляд на «дзікія» біёвікі.

АНТ, 22.40

«Святая Лола».

Францыя, 2005, рэж.

дзе варта быць

ВЫСТАВЫ

Саша баз грыму

Да 25 кастрычніка ў «Падземцы» (пр. Скарбыны, 43) працуе выстаўва карцінаў і коміксаў Аляксей Хацеўчыка, мастака, вядомага яшчэ сваім узелам у праце «Саша і Сірока».

Восень-2005

З 25 да 28 кастрычніка ў павільоне НВЦ «Белспорт» (Я.Купалы, 27) праходзіць Міжнародная спэцялізаваная выстаўва «Будэ́к-спа: весень-2005».

Тэхна-арт

28 кастрычніка ў мастакай галерэі «Універсітэт культуры» (Кастрычніцкая пл., 1) адбываецца адкрытыя выставы «Тэхна-арт. Растроўца жыцця». Удзельнікі — «эзбры» і аматары камп'ютарнага дызайну.

Я хоцеў бы спатканаца з Вамі на вуліцы...

У Літаратурным музеі М.Багдановіча (М.Багдановіча, 7а) да канца году ладзіцца выстаўва «Я хоцеў бы спатканаца з Вамі на вуліцы...» (Максім Багдановіч і сучаснікі).

Wonderfull World

Да 17 лістапада ў галерэі твору Рафала Шчамялеўа (пр. Ракасоўскага, 49) — выстаўва твораў Людмілы Шчамялеўай і Ira Raymashewskaya «Які цудоўны съвет...

ІМПРЭЗЫ

Аўтарская песня

25 кастрычніка ў кавярні «Сыўязянка» (вул. Сурганава, 20) — канцэрт выканання аўтарскіх песен і рамансу Анжэлы Худак. Пачатак ат 19:00.

Петрашкевіч

21 кастрычніка з 19-й гадзіне на гісторычным факультэце БДУ (вул. Чырвонармейская, 6, ауд. 44) адбываецца творчая супстрава-ча з пісменнікам Алесем Петрашкевічам «Адлюстраваны гісторыя ў драматургіі».

Грыцкевіч пра Кірхгольм

29 кастрычніка ў музік-сцэне «Дон Ванькоўчына» (вул. Інтэрнацыянальная, 33а) адбываецца імпрэза, прысьвечаная 400-годдзю дзіцінства пад Кірхгольмом. Выступы: Анатоль Грыцкевіч, Алеся Казакоў, Зыміцер Сідаровіч.

Бардаўскі ўзбіт

29-30 кастрычніка адбываецца штогодовы традыцыйны ўзбіт паміж Арыка Крупа (ураёне Пухавіч). Т.: 640-05-07 (Уладзімер).

СПОРТ

Муй-тай

21 кастрычніка ат 19-й у мінскім клубе «Рэзакт» (В.Харужай, 29) пройдзе турнір па тайландскім боксе за тытул чэмпіёна Беларусі сярод прафесія-

налаў па вэрсіі Міжнароднай фэдерациі кікбоксингу й тайландскага боксу (WKN).

За чэмпіёнскі пояс і званыне наймачнейшага на турніры будуць смагацца Аляксей Талантай, Яўген Вінаградаў, Юры Раманоўскі, Юры Дзялтадаў.

Футбол. Чэмпіянат Беларусі.

24 тур

22 кастрычніка (субота) БАТЭ (Барысаў) — «Нёман» (Горадня).

«Лікіматыў» (Менск) — «Дынама» (Берасць).

«Славія» (Мазыр) — «Дарыда» (Ждановічы).

МТЗ-РІПА (Менск) — «Нафтан» (Наваполацак).

«Днепр-Трансмаш» (Магілёў) — «Зорка-БДУ» (Менск).

«Шахтар» (Салігорск) — «Тарпеда» (Ходзіна).

«Гомель» — «Дынама» (Менск).

Хакія. Чэмпіянат Беларусі

22 кастрычніка (субота)

«Дынама» (Менск) — «Сокал» (Кіеў).

Палац спорту.

«Кераміка» (Менск) — «Гомель».

Лядовы палац на Прытыцкага.

«Нёман» (Горадня) — «Хімвалакно» (Магілёў).

«Берасцьце» — «Юнацтва» (Менск).

Пачатак матчу ат 13:30.

ТЭАТРЫ

Балет (на сцене Палацу Рэспублікі)

23 (нед) — «Рамзо і Джүльєта».

24 (пн) — «Баярдка».

26 (ср) — «Спартак».

30 (нед) — «Стварэньне сцвяты».

Купалаўскі тэатар

21 (пт) — «Згублены рай».

26 (ср), 27 (чы) — «Чынчыкаў».

28 (пт) — «Ухаходзіць свабодны чалавек».

29 (сб) — «Гарфён і Аляксандра».

Ранішні спектаклі

23 (нед) — «Паўлінка».

Малая сцэна

29 (сб) — «Муж для пазэкі».

30 (нед) — «Балядра пра канханьне».

Тэатар беларускай драматыгри

25 (аўг) — «Майстар галаданьня».

26 (ср) — «Палёты з анёлам».

27 (чы) — «Трыбунал».

29 (сб) — «Чорныя квадраты».

30 (нед) — Міжнародны тэатральны фестываль «Залатыя віцязь-2005» прадстаўляе.

Тэатар плянек

20 (чы), 21 (пт) — «Прыгоды ўдалага салдана Швайка».

25 (аўг), 26 (ср) — «Дом, які падаўдаваў Свіфта».

Тэатар ім. Горкага

21 (пт) — «Суцішальник удоў».

22 (сб) — «Андже́ла да іншых».

23 (нед) — «Дзядзікаву сон».

25 (аўг) — «Нінчака».

26 (ср) — «Вольныя шлябоў».

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Слодыч рабства

Кінафармат «4x4»

«Мандэрлей»
«Manderlay»

Данія — Швецыя — Францыя — Нямеччына — ЗША, 2005, каліроўкі, 139 хв.

Жанр: драма.

Другая частка трэйлера Ларса фон Трыера, распачата «Догвілем», Грайс (Брайс Хаўбард) трапляе на плянтацыю ў Алябаніе, дзе мурыныя на ведаюць,

што рабства адмянілі 70 гадоў таму. Геранія збліжаецца выўвалаць ніколькім і мурны пасъля фільму пажадаюць яго забіць.

Ва управе БНФ (вул. Варвашэні, 8) да 12 лістапада

працуе фатавыстаўка «Вольнае паветра Майдану».

Фатадымкі зроблены непасрэднымі удзельнікамі Памаранчавай рэвалюцыі ва Украіне фотамастакамі Тарасам Дуткам, Міколам Калічуком, Кацярынай Радчанкай.

Вольнае паветра Майдану

Вольнае паветра Майдану

«Тры экстрымы»*** («Кінафармат 4x4»): 22 (сб) 16.40 (іл), 19.00, 21.10.

«Мандэрлей»*** («Кінафармат 4x4»): 23 (нед) 15.50 (іл), 18.30, 21.00.

«Піянэр» (227—64—87)

«Мужчына па выкліку—»***.

21—23 (пн—нед) 15.30, 17.20, 19.10, 21.00.

«Цэнтральны» (200—34—16)

«Браты Грымы»***: 21 (пт) 12.00, 14.30; 22 (сб) 11.00 (іл), 13.20;

23 (нед) 12.40 (іл), 15.00.

«Пацалунак»*** («Кінафармат 4x4»): 21 (пт) 17.00, 19.00, 21.00.

«Мандэрлей»*** («Кінафармат 4x4»): 22 (сб) 15.40, 18.20, 21.00.

«Німа чаго трациць»*** («Кінафармат 4x4»): 23 (нед) 17.20, 19.10, 21.00.

(2c) — кінафільм падоўжанай працягласці

(іл) — ільготны сэнс (зынікка 50% для ўсіх гледачоў)

Рэйтынгавая абмежаваніні:

*** — дзецы да 16 гадоў не дапускаюцца;

**** — дарослыі з 18 гадоў.

«Тры экстрымы»*** («Кінафармат 4x4»): 22 (сб) 16.40 (іл), 19.00, 21.10.

«Мандэрлей»*** («Кінафармат 4x4»): 23 (нед) 15.50 (іл), 18.30, 21.00.

«Піянэр» (227—64—87)

«Мужчына па выкліку—»***.

21—23 (пн—нед) 15.30, 17.20, 19.10, 21.00.

«Цэнтральны» (200—34—16)

«Браты Грымы»***: 21 (пт) 12.00, 14.30; 22 (сб) 11.00 (іл), 13.20;

23 (нед) 12.40 (іл), 15.00.

«Пацалунак»*** («Кінафармат 4x4»): 21 (пт) 17.00, 19.00, 21.00.

«Мандэрлей»*** («Кінафармат 4x4»): 22 (сб) 15.40, 18.20, 21.00.

«Німа чаго трациць»*** («Кінафармат 4x4»): 23 (нед) 17.20, 19.10, 21.00.

(2c) — кінафільм падоўжанай працягласці

(іл) — ільготны сэнс (зынікка 50% для ўсіх гледачоў)

Рэйтынгавая абмежаваніні:

*** — дзецы да 16 гадоў не дапускаюцца;

**** — дарослыі з 18 гадоў.

ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Тэатр

Тэатр лялек

19 (ср), 22 (сб) — «Тры пары-сючкі».

23 (нед) — «Кот у ботах».

29 (сб), 30 (нед) — «Чараўнік Смрагдзавага гораду».

Тэатр юнага гледача

21 (пт), 26 (ср) — «Тарас на Парнасе».

22 (сб) — «Папілушка».

23 (нед) — «Неймаверныя прыгоды Мішанткі і ягоных сіброву ўкраіне казака».

25 (нед) — «Галачанка».

26 (ср), 29 (сб) — «Залатое сардзайка» (экспрымэнтальная сцэна).

27 (чы) — «Каліф-шавец».

30 (нед) — «Сістра мар Руслачак».

30 (нед) — «Апошняя дуэль» (экспрымэнтальная сцэна).

Купалаўскі тэатар

30 (нед) — «Афрыка».

Музычны тэатр

22 (сб) — «Айбалт-2002».

23 (нед), 30 (нед) — «Бураціна.бү».

Кіно

«Аўрора»

«Алеша Паповіч і Тугарын Змей»: 21 (пт) 14.30; 22, 23 (сб, нед) — 13.00.

«Дом кіно»

«Пінокіе-3000»: 22, 23 (сб, нед) — 12.00.

«Дружба»

«Прадвеснікі бурыя»: 21 (пт) 12.00, 14.30; 22, 23 (сб) 11.00; 23 (нед) 13.00.

«Мульзборнік: 23 (нед) 11.00.

«Мір»

«Гарфід»: 22, 23 (сб, нед) 13.00.

«Піянэр»

«Піла і Стыч»: 21 (пт) 11.30; 22, 23 (сб, нед) 11.50.

«Прадвеснікі бурыя»: 21—23 (пн—нед) 13.30.

Мульзборнік: «Ну, пачакай!»: 22, 23 (сб, нед) 10.30.

«Цэнтральны»

«Маленкія ўцекачы»: 23 (нед) 11.00.

КІНО НА DVD

«Вольга».

Драма, Бразылія, 2004, рэж.

Жайэн Мондэрдзім.

У ролі: Каміла Маргаду, Эдгар Аморым, Каку Цокпер.

Жонка Бразылійскага камуніста Вольга арыштавана і адправлена на гісторычную радзіму ў Нямеччыну. У канцэнтрацыйны лагер...

Фільм заснаваны на рэзальнай гісторыі. Гран-пры Бразыльскага кінафестывалю за мастацкое адрамленне, касыцомы і грым.

Менск, Кісялева, 12, 643-21-08

КІНО Ў МЕНСКУ

«Аўрора» (253—33—60)

«Саракагадовыя нявінікі»***: 21 (пт) 16.30, 18.50; 22, 23 (сб, нед) 15.00, 16.30.

«Правілы сэксу-2: хэлп-энд»:

21—23 (пн—нед) 21.00.

«9—я рота» (прам'ера): 22, 23 (сб, нед) 11.30 (ін), 14.00, 18.40, 21.10.

«Тры экстрымы»*** («Кінафармат 4x4»): 21 (пт) 16.50, 19.00, 21.10.

«Перамога» (203—77—66)

«Калі сівакіў — монстар»: 22 (сб) 14.00, 22.20; 23 (нед) 16.00.

«Правілы сэксу-2: хэлп-энд» (прам'ера): 21—23 (пн—нед) 19.00, 21.20.

«Мандэрлей»*** («Кінафармат 4x4»): 21 (пт) 18.30, 21.00.

«Пацалунак»*** («Кінафармат 4x4»): 22 (сб) 18.30, 20.30.

«Тры экстрымы»*** («Кінафармат 4x4»): 23 (нед) 18.30, 20.30.

«Перамога» (203—77—66)

«Калі сівакіў — монстар»: 22 (сб) 14.00 (ін), 23 (нед) 13.50.

Таблетка ад нудоты

Адзіна інтыга, якая засталася на тэлебачаньні, — як афіцыйныя СМІ будуць мачыць Мілінкевіча? Клясцічна пададуць, як заўсёды прэзентавалі дэмакратату, — фаніст, наркаман і тэрарыст — ці наадварот, прыдумаючы нешта артыкульнае?

На блакітным экране, на вілкі жаль, усё прадказальна. РТР: сэрыял «Братва на плачах» — зараз чачненец закладзе міну пад АЭС, а яна не бахане дзякуючы герайчныму афіцэру ФСБ. «Euronews»: зараз індэкс Дой-Джонз абрубіца — вынік скачка цвяну на нафту, — і экспарты ў акулярах начнучь парыць нешта мудрагелістас. «Discovery»: зараз археолягі адчыніць саркафаг Тутанхамона, а потым калекцыённа прапітціцу капыты да прыступу сушняку. «Лад»: зараз буслы паахаваюць сваю дойгість насы, а ў гараже задыхнуць усе машины. Усё бачылі — пра ўсё ведаем.

Адзіна інтыга, якая засталася на тэлебачаньні,

чаныні, — як афіцыйныя СМІ будуць мачыць Мілінкевіча? Клясцічна пададуць, як заўсёды прэзентавалі дэмакратату, — фаніст, наркаман і тэрарыст — ці наадварот, прыдумаючы нешта артыкульнае?

Амаль трэці тыдзень пасля гістарычнай стрэлкі на МАЗе, а «Актуальны камэнтар», «Ланарама» і «У цэнтры ўсагі» ўпартата інтароюць гарадзенскага барбуда. Такі дзяўны падыход можна зразуметы па-рознаму.

Магчыма, гэта хітры тэктывы ход бацькаўных піярчыкаў — халаднікоўні дачаканца, калі рэйтынг «адзінага» падскочыў да 99%, каб за дзень выбараў ёсьці на «фізыку» сымбіотны кампрамат: Мілінкевіч, Басаў і Пазняк — родныя браты, выпадкова разлуччаны ў разыльнім дате.

Па-другое, магчыма, што нашым палітычным камітэтам далі ўстаноўку нічога не гаварыць пра апазыцыянага боса, каб той не

раскруціўся. Плян — запышбіся, калі б не расейская СМІ. У такім разе дэфыцит інформацыі пра Мілінкевіча на БГ будзе ўстрымлена электаратаам як адсутнасць на яго якога б там ні было кампрамату. Калі ўжо БГ нічога не накапала, то палітык сапраўдны чысьценкі, хе-рувім, якому саме месца ў Чырвоным доме.

Існуе і трэці, самы непрэменны варыянт: калектыву дзяржаўных працаўнікоў ахапіў творчы запар.

Магавыя штурмы ідуць па наступнай непрадукцыйнай схеме.

Палітхноноля А.: «Што б прыдумаць, што б прыдумаць...»

Палітхноноля Б.: «Можа, возьмем «Тры-юм фолі!» Рыфэншталь і ўкліем туды твар гэтага «адзінага»?»

Палітхноноля А.: «Састарэла...»

Палітхноноля Б.: «Можа, пусыць п'ёткі, што апазыцыя наўмысна выбрала сваім лідо-

рам фізыка, каб стварыць мініятурную атамную бомбу і арганізація тэрарат?...»

Палітхноноля А.: «Прысадіся! Выходзіць, што твой Мілінкевіч геній, здольны абагаціць уран у хатніх умовах? Геній ідея на выбараў. Я ўжо бачу загаловак у «Московском комсомолце»: «Фізык супраць пызыкі».

Палітхноноля Б.: «Што б прыдумаць, што б прыдумаць...»

Апопні варыянт, натуральна, самы фіговы. Калі айчынныя Паўлоўскія нічога не прыдумаюць, то так і прыйдзеца увесь сэзон падыходзіць ад нуды.

Лада, Азаранак, як парся. Дару ідэю: трэба разагнаць, што Мілінкевічава бабка у 1941-м правяла ў тыл лініі Сталіна калену фашысцікіх танкаў.

ЦЫТАТНИК

Чатыры памылкі ў восьмі словамах: так ужо пяць гадоў рэкламуе сябе адзін гарадзенскі кафэтэрый.

А слонімскія кандытары відавочна асвойваюць новы рынак.

ЛЕВЫМ ВОКАМ

«НН» 100 ГАДОЎ З ВАМИ

З ІІІ Беларусі і Літвы

Капыль, Менск. глуб., Слуцк. пав. Вядомая шайка эладзеў МА—зоў ужо распласталася: адных арыштавалі, а другія пачуялі ў Амэрыку, і нават крху часу было цішай, але цілер ізноў знаходзяцца дабрадзе, што выцягваюць сапа з кубельчыкай або выдзяраюць вонкі склад белага дня дыў узлазць у куфры і гаспадаць там па-свайму.

А.Гурло

Вільня. Нідаўна на станцыі Вільня поезд пераехаў старца, каторы ішоў рэльсамі. Калі яго даставілі ў бальницау, то дозналіся, што гэта быўшы ковенскі гарадзкі галава. Ен зъяднедні і, ня маючы з чаго жыць, на сёмым дзясятку свайго жыцця пайшоў жабраваць.

М.Кубічын (радыё «Віцебск» — Рэд.), Віцебск. глуб., Лепельск. пав. У №25 «НН» пісаў «Віталік Х.» (будучы беларускі сяўтар Віталік Хаменак. — Рэд.) караспандэнцыю, каторай нападаў на нашага новага пісара, што ён «франабрысты маскаль». Новы наш пісар не маскаль, але мясцовы беларус, кублічанін, сын дзікя, а і прозвішча яго кака або родзе і племені — Шэн-сновік. На народам гаворыць ён у сваій роднай беларускай мове. Стары пісар пераведзены земскім за яго неакуратнасцю ў канцыялрый суду.

А.В.Д.

1910, №39

ПРыватны Абвесткі

КАНТАКТЫ

Хлопец пазнайміцца з дэяўніцай — беларускай для сувязных адносін. Т.: 373-23-74, 238-87-93. Сяржук

Прыстойскі мужчына 56 гадоў, рост 172, пазнайміца з аднінокай жанчынай, якой надрукчала быць аднаношкай. Гордзініца. 23, а/с 11

«Малады фронт» раскруціў у Беларусі Дэнь сяўтога Валенціна. Штогод з 1997-га 14 лютага ў Менску набійнікіх гарадах Беларусі дыбываюцца па падзеям вулічных маніфестацій... Далучайчыся! і стань моцным! Т.: 755-69-90

КНІГІ, МУЗЫКА

Беларускія аўдыё. Трапаную калекцыю беларускіх касц. СД, у тым ліку зітутніцы фольклер, «Я нарадзіўся тут», сучаснай архічнай музыкі. Т.: 753-91-96

Кнігаабіман: Т.: 753-91-96
«Курапаты» Знікона, «Националізм у ХХ ст.» Э.Сынкі, «Русіфікацыя беларускай мовы ў БССР» (са сплюнкам). Ст. Станкевіч, іншыя кнігі можна атрымачыць дарма на Румянцева, 13 (ТВМ). Панядзелак — пяцініца (15.00—19.00). Т.: 707-23-18-72

Куплю 4-тытом «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі». Т.: 288-14-52 (увечары). 402-56-78

ПРАЦА

Патрабуеца наборшык (Word) зь веданнем беларускай мовы. Т.: 203-34-79, 203-24-69

Якасці выкананія пісмовія працы па беларускай гісторыі, літаратуре і мове. Зівертціца загадзя пасля 17-кі 235-18-72. Юры

Беларускай мові і гітавінкі ў семі, дае размазліцца на роднай мове. Т.: 226-50-31, 750-14-11. Ін.

Для заняткай з ліцэістамі запрашаем беларускага вучылішчычы ангельскай мовы. Т.: 633-48-59 (Лівен).

ЗАПРШАЕМ У ПАДАРОЖЖА

23 каstryчніка (нядзеля)

Менск — Дамашаны — Алесяна — Ляды — Убель — Сылілавічы — Дукора — Раванічы — Багушэвіч — Беразін — Менск

30 каstryчніка (нядзеля):

Глыбокае — Дзісна — Дрыса (Верхнядзвінск) — Піосава — Волынгас — Росіца — Шар — Асьвея

5—6 лістапада:

Вільня — Трокі — Меднікі

т. 232-54-58, 622-57-20 (Зыміц), 264-12-38, 776-24-35 (Павал)

Ліцензія №02310100189 ад 24 траўня 2001 году

АЛЬТУС ПЛЮС

Край азераў, касцёлаў, паркай

30 каstryчніка

Мядзел — Нарач — Камаі — Паставы

Камаі — касыёл Св. Яна Хрысціцеля (1603—1606 гадоў), помнік абарончай архітэктуры Беларусі. У наўшы дні тут гучыць арганная музыка...

Каменны крык XV ст.

Паставы — вадзяны млын 2-й паловы XIX ст. Цяпер тут дом рамесніка, дзе можна набыць традыцыйную кераміку, вырабы з саломкі.

Палац Тышкінга (1788 г. — I-я палова XIX ст.).

Касцель Св. Антонія Падуанска (1898—1904 гадоў).

І пад канец — звяза на стравусінай ферму, дзе ў адкрытых вальерах пасыпка стравы, бегаючы рознакаляровыя трусы і нават жыве горны казэл.

Боцік. Побач — каварня, дзе можна набыць экзялігічна чыстыя сырь, масла, стравусінай яйкі і мяса.

Кошт туру — 35000

«Альтус Плюс» г. Менск, вул. Каstryчніцкая 5-320 (к/з «Менск»)

т. 222 46 51, GSM 762 72 33

www.vandrouka.com

On-line: www.nn.by

On-line: www.nn.by